

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังมีรายละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่าน
3. ปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมการอ่าน
4. ทฤษฎีการอ่านและรูปแบบการอ่าน
5. จิตวิทยาการอ่าน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าชาติใดก็ตาม หากประชากรของชาติมีความสามารถด้านการอ่าน การพัฒนาชาตินั้นก็ย่อมเจริญ รุดหน้าอย่างรวดเร็ว ดังนั้น เพื่อให้บุคลากรของชาติผู้เฝ้าในการแสวงหาความรู้จากการอ่าน มีทักษะในการอ่านที่ดีมีประสิทธิภาพ

2.1.1 ความหมายของการอ่าน เป็นการลำดับขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจ ความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความและเรื่องราวของสาระซึ่งผู้อ่านสามารถบอก ความหมายได้

นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการอ่านได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ต่าง ๆ กัน เช่น

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน¹ ได้ให้ความหมายของคำว่า “อ่าน” หมายความว่า ว่าตามตัวหนังสือ, ออกเสียงตามตัวหนังสือ, ดูหรือ เข้าใจความจากตัวหนังสือ, สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ, คิด, นับ (ไทยเดิม)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542² ให้ความหมายของคำว่าอ่านว่า อ่าน หมายถึง ว่าตามหนังสือ ถ้าออกเสียงด้วย เรียกว่า อ่านออกเสียงถ้าไม่ต้องออกเสียงเรียกว่า อ่านในใจ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ

บัญชา อึ้งสกุล³ กล่าวว่า การอ่านหมายถึง กระบวนการในการแปลความหมายของ ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่มีการจัดบันทึกไว้ กระบวนการในการอ่านเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เมื่อ เด็กเปล่งเสียงตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูด ถ้าหากไม่เข้าใจคำพูดนั้น จัดว่าไม่ใช่การ อ่านที่สมบูรณ์ เป็นแต่ส่วนหนึ่งของการอ่านเท่านั้น ลักษณะของการอ่านที่แท้จริง ได้แก่ การทำ ความเข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่าน ความหมายดังกล่าวมิใช่เกิดจากตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่ อ่านเท่านั้น หากขึ้นอยู่กับกระบวนการกระตุ้นให้เกิดความคิดรวบยอดหรือจินตนาการของผู้อ่านเป็นสำคัญ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์⁴ กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่าการอ่านเป็น ความสามารถของมนุษย์ ที่เข้าใจการสื่อความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ เข้าใจเนื้อเรื่อง และ แนวคิดจากสิ่งที่อ่านไม่ว่าจะเป็นจดหมายหนังสือ บทความต่างๆ หรือจากภาพยนตร์โทรทัศน์ วัสดุ ทัศน สิ่งที่ปรากฏบนจอคอมพิวเตอร์ สัญลักษณ์ การบอกธงของทหารนักเดินเรือเครื่องหมายจราจร ที่ปรากฏบนท้องถนน รูปภาพโฆษณาต่างๆ ภาพวาด ภาพเขียน แผนที่แผนภูมิ และการทำท่า ต่างๆ เป็นต้น

¹ ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด, 2525), หน้า 941.

² ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546), หน้า 1364.

³ บัญชา อึ้งสกุล, “การเสริมสร้างการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียน.”, **วารสารวิชาการ** 1, 2, (กุมภาพันธ์, 2541), หน้า 68-69.

⁴ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, **เทคนิคการอ่าน**, (กรุงเทพมหานคร: ศิลปাবรรณาคาร, 2542), หน้า 1.

ศิริพร ลิ้มตระกูล¹ กล่าวว่า การอ่าน คือ กระบวนการแห่งความคิดในการรับสารเข้า ขณะที่อ่านสมองของผู้อ่านจะต้องคิดตามผู้เขียนหรือตีความข้อความที่อ่านไปด้วยตลอดเวลา

เปลื้อง ณ นคร² ได้อธิบายความหมายของการอ่านว่า คือการถ่ายทอดความคิดจากหนังสือของผู้ประพันธ์ไปยังผู้อ่าน ด้วยผู้ประพันธ์ต้องการให้ผู้อ่านได้เห็นความคิดความรู้สึกของตน ถ้าผู้อ่านสามารถตีความหมายของหนังสือได้ และสามารถรู้จุดหมายหมายของผู้ประพันธ์ได้ก็จะเชื่อได้ว่า “อ่านหนังสือเป็น”

ประเทิน มหาจันทร์³ กล่าวว่า การอ่าน หมายถึงกระบวนการในการแปลความหมายของตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้ การอ่านเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การแปลความ การตอบสนอง การกำหนดความมุ่งหมายและการจัดลำดับ ภาพของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่ผู้อ่านเห็นจะกระตุ้นการทำงานของสมอง ซึ่งขึ้นอยู่กับคุณภาพและปริมาณของประสบการณ์ซึ่งผู้อ่านมีมาก่อน

สมพร มั่นตะสูตร⁴ ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่าน คือการรับรู้ความหมายจากถ้อยคำที่ตีพิมพ์อยู่ในสิ่งพิมพ์หรือหนังสือโดยผู้อ่านรับรู้ว่าคุณเขียนได้ส่งสารอะไรมายังผู้อ่าน ทั้งในด้านความคิด ความรู้ ความหมาย ความสัมพันธ์กับสิ่งอื่นว่าคุณเขียนตั้งใจจะแสดงความคิดอย่างไร มีความหมายว่าอะไร เกี่ยวข้องถึงอะไรบ้าง ลำดับขั้นตอนของการอ่านจะเริ่มตั้งแต่การทำความเข้าใจในถ้อยคำแต่ละคำ กลุ่มคำแต่ละกลุ่มและเรื่องราวแต่ละเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องกันอยู่ในย่อหน้าหนึ่ง หรือในตอนหนึ่ง หรือในเรื่องหนึ่ง ซึ่งผู้อ่านต้องทำความเข้าใจไปที่ละตอนเป็นลำดับ

¹ ศิริพร ลิ้มตระกูล, **การอ่านภาษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2541), หน้า 5.

² เปลื้อง ณ นคร, **ศิลปะแห่งการอ่าน**, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: เบลโล่การพิมพ์, 2542), 67.

³ ประเทิน มหาจันทร์, **การสอนอ่านเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2530), หน้า 13.

⁴ สมพร มั่นตะสูตร **แฟงพิพัฒน์**, **การอ่านทั่วไป**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2534), หน้า 8.

สมุทร เ็นเขาวนิช¹ ให้ความหมายการอ่านว่า การอ่าน คือ การสื่อความหมายเป็น การสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ผู้เขียนพูด ผู้อ่านแสดงปฏิกิริยาตอบโต้และอาจจะตอบโต้กับผู้อื่นด้วย

โรบิน² (Rubin, 1993) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ ส่วนประกอบ ของกระบวนการขับเคลื่อน รวมถึงการนำ ไปสู่ความหมาย และได้รับซึ่งความหมายของแผ่น ข้อความ

แฮร์ริส³ (Harris, 1971) กล่าวว่า การอ่าน คือ การตีความสิ่งตีพิมพ์ หรือสัญลักษณ์ ของถ้อยคำอย่างมีความหมาย

เดล⁴ (Dale, 1956) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการค้นหาความหมายจากสิ่ง ตีพิมพ์ เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้อ่าน การอ่านไม่ได้หมายความว่า การมองผ่านแต่ละ ประโยคหรือแต่ละย่อหน้าเท่านั้น แต่ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความคิดในเรื่องนั้นๆ ด้วย

จากความหมายการอ่านที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า การอ่านเป็นเครื่องมือในการ สื่อความหมายจากผู้เขียนกับผู้อ่าน โดยการแปลความจากการผสมผสานของตัวอักษร สัญลักษณ์ ออกมาเป็นคำ กลุ่มคำ วลี และประโยค โดยอาศัยความสามารถในการแปลความ การจับใจความ สำคัญ และการสรุปความ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างมีจุดมุ่งหมาย

¹ สมุทร เ็นเขาวนิช, **เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ**, พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 8.

² Rubin, D, **A Practical approach to teaching reading**, (Boston: Allyn and Bacon. 1993), p. 5.

³ Harris, Abert J. ,and Edward R. Sipy, **Effective Teaching of Reading**, (New York: Mackey Company, 1971), p.13

⁴ Dale, Edgar, "Reading and Related Media," In **Adult Reading**, 145, Edited by Nelson B. Henry, (Chicago: The University of Chicago Press, 1956), p. 89.

2.1.2 ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นพฤติกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับรู้ และความเข้าใจ มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ ดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์¹ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่าการอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และจนกระทั่งถึงวัยชราปัจจุบันการอ่านเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ การอ่านถือว่าเป็นปัจจัยที่ 5 นอกจากปัจจัยที่ 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค โลกทุกวันนี้เป็นโลกาภิวัตน์ คือเป็นโลกที่มีการสื่อสารติดต่อกันได้ทั่วโลก เป็นโลกของข้อมูลข่าวสาร มนุษย์ที่อาศัยอยู่กันคนละประเทศอยู่ห่างไกลกันคนละซีกโลก ถึงแม้ว่าจะแตกต่างกันทั้งภาษา และเชื้อชาติ แต่ข้อมูลและการสื่อสารจะสามารถส่งถึงการได้อย่างรวดเร็ว โดยผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร และโดยเฉพาะสื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เหล่านี้มีประโยชน์ต่อผู้อ่านในการนำไปใช้ เพื่อเป็นคติเตือนใจ แก้ปัญหาและพัฒนาตนเองทั้งด้านการศึกษาเล่าเรียน การประกอบอาชีพ ครอบครัวยุคใหม่ การดำเนินชีวิตประจำวัน อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และนำไปใช้ในการพัฒนาสังคมอันจะทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า

วิภาวรรณ ไกรคุ้ม² ได้ให้ความสำคัญของการอ่านที่มีต่อการเรียนรู้และชีวิต โดยแยกเป็น 2 ประเด็น คือ

1. สำคัญต่อชีวิตประจำวัน ทุกคนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยการอ่าน การอ่านเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้ ผู้อ่านมากย่อมมีความรู้มากและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในการพัฒนาชีวิตและการเรียนรู้ที่ถูกต้อง

2. สำคัญต่อการเรียน การอ่านเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมทั้งหลายในการเรียนการสอน และเป็นทักษะจำเป็นในการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะกับผู้เรียน การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญและเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี

สุพรรณิ วราทร³ ให้ความสำคัญของการอ่านว่า โลกมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านวิทยาการ ความคิด สังคม และสภาพแวดล้อม มนุษย์จึงมีความจำเป็นต้อง

¹ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ศิลปบรรณาคาร, 2542), หน้า 121-122.

² วิภาวรรณ ไกรคุ้ม, มิติใหม่ในการอ่านรอบๆ ตัว, วารสารวิชาการ, 11 (3), 2551, หน้า 26.

³ สุพรรณิ วราทร, การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ, (กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 4-5.

หาความรู้และติดตามข่าวสารต่างๆ เพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

สุภักดิ์ อนุกุล¹ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านโดยสรุปว่า เป็นการส่งเสริมความรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นวิธีการเข้าถึงชุมทรัพย์ทางปัญญาที่ดีที่สุด

อุทัย ภิรมย์รัตน์² การ อ่าน เป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่จะช่วยให้เกิดความรู้ และความคิดเห็นเท่าทันความเป็นไปในสังคม และสามารถเลือกรับข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากที่สุดในยุคปัจจุบันที่ประกอบด้วยข้อมูลข่าวสาร ที่ผ่านสื่อต่าง ๆ มากมายและหลากหลาย

วรรณิ โสมประยูร³ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้โดยสรุปดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ผู้เรียน จำเป็นต้องอาศัยทักษะการอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของวิชาการต่างๆ เพื่อให้ตนเองได้รับ ความรู้และประสบการณ์ตามที่ต้องการ

2. ในชีวิตประจำวัน โดยทั่ว ไปคนเราต้องอาศัยการอ่านติดต่อสื่อสารเพื่อทำการ เข้าใจกับบุคคลอื่นรวมไปกับทักษะการฟัง การพูด และการเขียน ทั้งในด้านการกิจส่วนตัว และการ ประกอบอาชีพการงานต่างๆ ในสังคม

3. การอ่านช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้ และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไปปรับปรุง และพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจการงานที่ตัวเองกระทำอยู่ให้เจริญก้าวหน้าช่วยให้บุคคล สามารถ นำความรู้ และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจการงาน ที่ตัวเองกระทำอยู่ให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

4. การอ่านสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่างๆ ได้เป็น อย่างดี เช่นช่วยให้มีมัน คงปลอดภัย ช่วยให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ช่วยให้มีความกระตือรือร้น ฯลฯ

5. การอ่านทั้ง หลายจะส่งเสริมให้บุคคลได้ขยายความรู้ และประสบการณ์เพิ่มขึ้น อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ทำให้เป็นผู้รอบรู้เกิดความมั่นใจ ในการพูดปราศรัย การบรรยายหรือ การอภิปรายปัญหาต่างๆ นับว่าเป็นการเพิ่มบุคลิกภาพ และความน่าเชื่อถือให้แก่ตนเอง

¹ สุภักดิ์ อนุกุล, รางวัลของคนเป็นครู, วารสารวงการครู, 3 (34), 2552, หน้า 109.

² อุทัย ภิรมย์รัตน์, การอ่านสร้างปัญญายุคโลกาภิวัตน์, วารสารการศึกษานอกโรงเรียน, 1(6) 2541), หน้า 27.

³ วรรณิ โสมประยูร, การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช กรุงเทพฯ, 2537), หน้า 121 - 122.

6. การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์หลายชนิด นับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ น่าสนใจมาก เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร นวนิยาย การ์ตูน ฯลฯ เป็นการช่วยให้บุคคล รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานได้เป็นอย่างดี

7. การอ่านเรื่องราวต่างๆ ในอดีต เช่น ศิลปจารึก ประวัติศาสตร์ เอกสารสำคัญวรรณคดี ฯลฯ จะช่วยให้คนรุ่นนี้รู้จักอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยเอาไว้ และสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา¹ กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน จำเป็นต้องอ่านหนังสือเพื่อการศึกษาหาความรู้ด้านต่างๆ

2. การอ่านเป็นเครื่องมือช่วยให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเพราะสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปพัฒนาตนและพัฒนางาน

3. การอ่านเป็นเครื่องมือสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อไป

4. การอ่านเป็นวิธีการส่งเสริมให้คนมีความคิดและฉลาดรอบรู้ เพราะประสบการณ์ที่ได้จากการอ่านเมื่อเก็บสะสมเพิ่มพูนนานวันเข้าก็จะทำให้เกิดความคิด เกิดสติปัญญาเป็นคนฉลาดรอบรู้ได้

5. การอ่านเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ เป็นวิธีหนึ่งในการแสวงหาความสุขให้แก่ตนเองที่ง่ายที่สุด และได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด

6. การอ่านเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านจิตใจและบุคลิกภาพ เพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

7. การอ่านเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาระบบการเมือง การปกครอง ศาสนา ประวัติศาสตร์และสังคม

8. การอ่านเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาระบบสื่อสาร และการใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ

¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, มาตรฐานการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2546), หน้า 7.

ไพพรรณ อินทนิล¹ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ 3 ประการ คือ

1. การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน เพราะผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกมักเสียเปรียบ กลายเป็นคนล้าหลัง ไม่ทันโลก ไม่ทันเหตุการณ์ ในชีวิตประจำวันของเราต้องอาศัยการอ่าน เพื่อดำรงชีวิตแทบทุกเรื่องกว่าได้ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ สินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคตลอดจนยารักษาโรค ทุกคนจะต้องรู้จักอ่าน

2. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ การอ่านเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาเพราะทำให้นักเรียนนักศึกษาได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะการเรียนรู้วิชาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ล้วนแล้วแต่ใช้การอ่านเป็นสื่อในการเรียนรู้ทั้งสิ้น

3. การอ่านเป็นสื่อสำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคม การพัฒนาสังคมที่ดีนั้นมีอุปสรรคสำคัญ คือ การอ่านหนังสือจะทำให้เกิดการพัฒนาความคิด สติปัญญา จริยธรรม ศีลธรรม และเทวปัญญาได้เป็นอย่างดีและรู้จักนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเองทั้งด้านสติปัญญาและจิตใจ ผลที่ตามมา คือ สามารถกระทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมแก่ส่วนรวม

สรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน และต่อการเรียน เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือในการหาความรู้ ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านความคิด อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทำให้ก้าวทันต่อการเคลื่อนไหว และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของยุคโลกาภิวัตน์

2.1.3 ประเภทของการอ่าน

การอ่าน แบ่งออกได้หลายประเภท ซึ่งขึ้นอยู่กับเกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายที่จะใช้ในการแบ่ง เช่น

กัลยา ยวนมาลัย² แบ่งกลวิธีการอ่าน สำหรับฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การอ่านเร็วอย่างเข้าใจ
2. การอ่านเพื่อจับใจความ
3. การอ่านเพื่อตีความ
4. การอ่านอย่างวิพากษ์วิจารณ์

¹ ไพพรรณ อินทนิล, **เทคนิคการเล่านิทาน**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวิทย์สาส์น, 2546), หน้า 7 - 9.

² กัลยา ยวนมาลัย, **การอ่านเพื่อชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์, 2539), หน้า 30.

สนิท ตั้งทวี¹ ได้จำแนกประเภทของการอ่านเอาไว้ 7 ประเภท คือ

1. การอ่านวิเคราะห์คำ
2. การอ่านวิเคราะห์ประโยค
3. การอ่านวิเคราะห์ทรรศนะของผู้แต่ง
4. การอ่านตีความ
5. การอ่านขยายความ
6. การอ่านจับใจความ
7. การอ่านอย่างใช้วิจารณ์ญาณ

วรรณิ โสมประยูร² ได้แบ่งประเภทการอ่าน เพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะทางภาษาได้สะดวกและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น เป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 1) การอ่านออกเสียงแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่
 1. การอ่านร้อยแก้ว
 2. การอ่านร้อยกรอง
 3. การอ่านทำนองเสนาะ
- 2) การอ่านในใจแบ่งได้เป็น 7 ประเภท ได้แก่
 1. การอ่านแบบค้นคว้าหาความรู้ เช่น อ่านตำรา
 2. การอ่านจับใจความสำคัญหรือสาระสำคัญของเรื่อง เช่น บทความ
 3. การอ่านแบบหารายละเอียดทุกตอน เช่น อ่านประวัติศาสตร์
 4. การอ่านแบบหารายละเอียดทุกคำเพื่อการปฏิบัติ เช่น แนววิธีประกอบอาหารอ่านคู่มือการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้า
 5. การอ่านแบบวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อหาเหตุผล เช่น อ่านข่าวเหตุการณ์สำคัญ
 6. การอ่านแบบไตร่ตรองโดยใช้วิจารณ์ญาณเพื่อหา ข้อเท็จจริง ข้อดี ข้อเสีย สำหรับเลือกแนวปฏิบัติ เช่น อ่านโฆษณา
 7. การอ่านแบบคร่ำวๆ เพื่อการสังเกตและจดจำ เช่น อ่านชื่อสถานที่ต่างๆ

วิรัช วิทยวุฒิ¹ ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 2 ประเภท คือ

¹ สนิท ตั้งทวี, การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2529), หน้า 282.

² วรรณิ โสมประยูร, การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2537), หน้า 127.

อ่านหนังสือกฎหมายเมื่อต้องการรู้ข้อปฏิบัติ อ่านหนังสือคู่มือแนะวิธีเรียนเพื่อต้องการประสบความสำเร็จในการเรียนทั้งเกิดความเพลิดเพลินการอ่านหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาดี น่าอ่าน น่าสนใจ ย่อมทำให้ผู้อ่านมีความสุขความเพลิดเพลินเกิดอารมณ์คล้อยตามอารมณ์ของเรื่องนั้นๆ ผ่อนคลายความตึงเครียด ได้ข้อคิดและยังเป็นการยกระดับจิตใจผู้อ่านให้สูงขึ้นได้อีกด้วย เช่น การอ่านนิทาน นวนิยาย การ์ตูน เรื่องสั้น ทำให้เกิดทักษะและพัฒนาการในการอ่าน ผู้ที่อ่านหนังสือสม่ำเสมอเกิดความชำนาญในการอ่าน สามารถอ่านได้เร็ว เข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ง่าย จับใจความได้ถูกต้อง เข้าใจประเด็นความสำคัญของเรื่อง และสามารถประเมินคุณค่าเรื่องที่อ่านได้อย่างสมเหตุผล เช่น การอ่านบทความ บทวิจารณ์ สารคดี เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ทั้งยังพัฒนาการเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ ก้าวหน้า ประสบความสำเร็จประพัตติดี ประพัตติชอบ ผู้อ่านมากย่อมรู้เรื่องราวต่าง ๆ มาก เกิดความรู้คิดที่หลากหลายกว้างไกลสามารถนำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้ชีวิตมีคุณค่าและมีระเบียบแบบแผนที่ดีขึ้น เช่น การอ่านหนังสือธรรมะ กฎแห่งกรรม มงคลชีวิต สู้แล้วรวย ชีวิตประวัติ และผลงานของบุคคลดีเด่นนอกจากนี้ยังทำให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีและเสริมสร้างบุคลิกภาพ ผู้อ่านมากย่อมรู้มาก มีข้อมูลต่าง ๆ สั่งสมไว้มาก เมื่อสนทนากับผู้อื่นย่อมมีความมั่นใจไม่เขินเพราะมีภูมิความรู้ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ได้ ผู้รอบรู้จึงมักได้รับการยอมรับและเป็นที่เชื่อถือจากผู้อื่น เช่น การอ่านหนังสือสุขภาพเพื่อชีวิต นิยายสาร วารสารสุขภาพ หมอชาวบ้าน หนังสือการสร้างมนุษยสัมพันธ์ เพื่อนที่ดีที่ต้องอ่าน เป็นต้น

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์¹ กล่าวถึงประโยชน์ของการอ่านดังนี้คือการอ่านมีความจำเป็นต่อการศึกษาล่าเรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และจนกระทั่งถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อช่วยในการค้นคว้าเขียนรายงานทำการบ้าน เป็นคู่มือการอ่านประกอบการเรียนการสอนทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร หลังจากนั้นเมื่อจบการศึกษาแล้ว การอ่านจะเป็นประโยชน์ต่อการนำความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข คนที่เรียนหนังสือเก่งมักจะอ่านหนังสือเก่ง คนที่เรียนหนังสือไม่เก่งมักจะไม่นิชอบอ่านหนังสือ คนที่เรียนหนังสือจนประสบความสำเร็จและสามารถศึกษาต่อในระดับสูง ๆ ได้นั้นจะต้องเป็นนักอ่าน และอ่านอยู่ประจำ

¹ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ศิลปบรรณาคาร, 2542), หน้า 3.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ¹ ได้ให้ความหมายของประโยชน์ในการอ่าน คือ

1. เป็นการพัฒนาศติปัญญา ให้เกิดความรู้ ความฉลาด เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีในชีวิตจิตใจ
2. ทำให้มีความรู้ในวิชาการต่างๆ
3. ทำให้รอบรู้ทันโลก ทันเหตุการณ์
4. ทำให้ค้นหาคำตอบที่ต้องการได้
5. ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน
6. ทำให้เกิดทักษะและพัฒนาการในการอ่าน
7. ทำให้ชีวิตมีการพัฒนาการเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ ก้าวหน้า ประสบความสำเร็จ

ประพจน์ดี ประพจน์ชอบ

8. ทำให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีและสร้างเสริมบุคลิกภาพ

แมนมาส ซวลิต² ยังได้กล่าวถึงการอ่านว่าให้ประโยชน์ว่าทำให้สามารถรับรู้ข่าวสาร เหตุการณ์ ความเป็นไปที่สำคัญแก่ชีวิตประจำวันซึ่งช่วยการตัดสินใจได้ดี เช่น ซื้อหรือไม่ซื้อหุ้น การอ่านทำให้เรียนรู้ประสบการณ์ทางวิชาการและความรู้ต่างๆ สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจและการปฏิบัติงานได้ดี ขยายขอบเขตความรู้ ความคิด สอนได้ดี เรียนดี ประกอบอาชีพและงานอดิเรกได้ดีทั้งยังทำให้อวัยวะเพื่อการรับรู้ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ทำงานได้ดี สมองได้ทำงานอยู่เสมอในการรับสาร แปลความหมายสาร เทียบเคียงประสบการณ์เดิม ประมวลผลสร้างสรรค์ยิ่งอ่านยิ่งอ่านเก่ง ยิ่งอ่านยิ่งทำเป็น มือกับความคิดประสานกันได้ดี ประโยชน์ในด้านความบันเทิงมองเห็นความงามของสิ่งแวดล้อม ความขบขัน ทำให้สบายใจเกิดความเข้าใจของสิ่งแวดล้อมรวมทั้งบุคคลอื่น ซึ่งอาจได้จากข่าวเหตุการณ์ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข่าว นวนิยาย เรื่องสั้น ชีวิตประวัติ

สรุปได้ว่าการอ่านมีประโยชน์มากมายเป็นการพัฒนาศติปัญญา ให้เกิดความรู้ ความฉลาดเพราะการอ่านทำให้ผู้อ่านเกิดความพอใจ เกิดความเพลิดเพลินมีความสุข อันเกิดจากเนื้อเรื่องหรือความไพเราะของถ้อยคำที่ได้อ่าน ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นการสร้างนิสัยรักการอ่านและเป็นจุดเริ่มของการรู้จักการคิดวิเคราะห์และการพัฒนาด้านต่างๆ เกิดทักษะและ

¹ กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการจัดกิจกรรม “การอ่านเชิงวิเคราะห์”**, (2546), หน้า 7-8.

² แมนมาส ซวลิต, **แนวทางส่งเสริมการอ่าน**, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ, 2544), หน้า 13.

พัฒนาการในการอ่าน ผู้ที่อ่านหนังสือสม่ำเสมอเกิดความชำนาญในการอ่านสามารถอ่านได้เร็ว เข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ง่าย จับใจความได้ถูกต้อง การอ่านทำให้เรียนรู้ประสบการณ์ทางวิชาการ และความรู้ต่าง ๆ สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจและการปฏิบัติงานได้ดี

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่าน

2.2.1 ความหมายของพฤติกรรมการอ่าน

วิทยา วิมลถนอม¹ ให้ความหมายของพฤติกรรมการอ่าน หมายถึง ความสนใจและการชอบอ่านหนังสือหรือมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการอ่าน การใช้หนังสือเพื่อความบันเทิง เช่น อ่านหนังสือหรือดูรูปภาพจากหนังสือ ชอบฟังเรื่องราวจากหนังสือ หรือนิทาน รู้จักใช้เวลาว่างเพื่อการอ่านโดยมีพฤติกรรมดังกล่าวเป็นปกติอยู่เสมอ

มาลี ไชยกาล² ให้ความหมายของพฤติกรรมการอ่าน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการชอบอ่านหนังสือของบุคคล เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยสม่ำเสมอ ได้แก่ การใช้เวลาว่างเพื่อการอ่าน การหาหนังสืออ่าน การมีรสนิยมในการอ่าน

สุชุม เฉลยทรัพย์³ ให้ความหมายของพฤติกรรมการอ่าน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการชอบอ่านโดยได้รับการฝึกฝน แนะนำ ชักชวน ตั้งแต่เยาว์วัยให้รักการอ่าน รู้จักเลือกอ่านโดยเข้าใจให้ซึมซาบ อ่านโดยมีความคิดไตร่ตรอง และรู้จักใช้ประโยชน์จากการอ่านหนังสืออย่างเต็มที่

Mortimer⁴ (1974) ให้ความหมายของพฤติกรรมการอ่าน หมายถึง เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งซึ่งสะสมโดยอาศัยประสบการณ์ สภาพแวดล้อม และสภาวะทางด้านจิตใจของแต่ละคน และเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดบุคลิกภาพเฉพาะตน

¹ วิทยา วิมลถนอม, การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทและทัศนคติของผู้ปกครองในการส่งเสริมการอ่านกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นอนุบาล, *รายงานการวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2530), หน้า 48.

² มาลี ไชยกาล, รายงานการวิจัยเรื่องการสำรวจความสนใจในการอ่านวรรณกรรมปัจจุบันของนักเรียนชั้น ป.1-ม.6 ในเขตกรุงเทพมหานคร, *รายงานการวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2528), หน้า 78.

³ สุชุม เฉลยทรัพย์, *การส่งเสริมการอ่าน*, (ปทุมธานี: คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์, 2531), หน้า 35.

⁴ Mortimer, J. Adler, *How to read a Book?* (New York: Washington Square Press, 1974), pp, 54-57.

สรุปความหมายของพฤติกรรมการอ่าน หมายถึง การกระทำที่บุคคลแสดงออกถึงความสนใจ ใส่ใจในการอ่านอย่างสม่ำเสมอเพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถและปัญญาแก่ตนเอง

2.2.2 จุดมุ่งหมายในการอ่าน

มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้นำเสนอจุดมุ่งหมายในการอ่านตามทัศนะของแต่ละบุคคล ดังต่อไปนี้

กรมวิชาการ¹ ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการเขียน ไว้ดังนี้

1. สามารถใช้กล้ำเนื้อมือ ตา และอื่น ๆ ให้สอดคล้องและคล่องแคล่วในการเขียนตัวอักษร เครื่องหมาย และตัวเลข

2. วางท่าทางการเขียนอย่างถูกวิธี

3. เขียนหนังสือได้ถูกต้องตามวิธีและประณีต

4. มีนิสัยที่ดีในการเขียน ดังนี้

1) ซัดเขียนในที่ที่สมควร

2) เขียนให้อ่านง่าย ไม่มีรอยลบ ซัด ผา

3) ซัดเส้นให้เป็นระเบียบในสมุดแบบฝึกหัด

5. เขียนสระได้ถูกต้อง และประสมคำโดยใช้สระและพยัญชนะได้

6. เขียนคำและเรียงคำในประโยคได้ถูกต้อง

7. เขียนคำและข้อความได้ถูกต้อง และสามารถสื่อความหมายได้อย่างแจ่มแจ้ง

8. สามารถเขียนเนื้อหาจากที่กำหนดให้ได้

9. สามารถเขียนโดยมีความคิดสร้างสรรค์

10. สามารถเขียนบรรยายภาพที่ตนวาดได้

ก้อ สวัสดิพานิช² ได้วางจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ต่างๆ กัน จะเห็นเหตุผล 2 ประการที่คนควรอ่านหนังสือ คือ

1. อ่านเพื่อหาความรู้

2. อ่านเพื่อหาความบันเทิง การอ่านเพื่อหาความรู้เป็นการอ่านที่ยากและต้องอาศัยความชำนาญพิเศษ และใน ขณะเดียวกันเป็นการอ่านที่ให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านเป็นบางเวลาและ

¹ กรมวิชาการ, แนวทางการสอน หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2533), หน้า 15 - 18.

² ก้อ สวัสดิพานิชย์, “แนวการสอนภาษาไทย” คู่มือครูภาษาไทย, เอกสารนิเทศการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2524), หน้า 12 - 13.

โอกาส บางครั้ง คนเราก็มีความ จำเป็นจะต้องอ่านหนังสือเพื่อการบันเทิงใจบ้าง และต้องรู้จักแบ่งเวลาเพื่อการอ่านทั้ง สองชนิด ให้ได้ สัดส่วนกัน เด็กที่อ่านเรื่องอ่านเล่นในหน้าหนังสือพิมพ์ไม่ควร ถูกห้ามปรามอย่างเด็ดขาดเพราะการ อ่านชนิดนี้ช่วยให้เด็กเกิดความชำนาญในการอ่านมากขึ้น ปัญหาเรื่องหนังสือสำหรับเด็กน่าจะได้รับการ ความเอาใจใส่จากครูและผู้ปกครองเป็นพิเศษเด็กควร จะได้อ่านหนังสือหรือเรื่องราวที่เหมาะสมกับ วัยของตนเพื่อหาความเพลิดเพลิน หนังสือเรียนอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอที่จะช่วยฝึกให้เด็กอ่านได้ เต็มที่

วัฒนา คัษมาต¹ ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายหลายประการ ดังนี้

1. อ่านเพื่อต้องการศึกษาหาความรู้
2. อ่านเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ
3. อ่านเพื่อทดสอบความเข้าใจ
4. อ่านเพื่อแสดงความคิดเห็น
5. อ่านเพื่อปฏิบัติตามคำแนะนำ
6. อ่านเพื่อวิจารณ์
7. อ่านเพื่อความบันเทิง

พนิตนันท์ บุญพามี² ได้สรุปจุดมุ่งหมายในการอ่านมี 5 ประการดังนี้

- 1) อ่านเพื่อความรู้ เหมาะสำหรับผู้รักความก้าวหน้าและเป็นการส่งเสริมผู้อ่านให้มีความรอบรู้ในเรื่องตนสนใจ ซึ่งมีจุดวัตถุประสงค์ออกเป็น 5 ประการ ได้แก่
 1. เพื่อหาคำตอบในเรื่องที่ต้องการหรือเรื่องที่ยังมีข้อสงสัย และเป็นปัญหาข้องใจ
 2. เพื่อศึกษาหาความรู้ โดยละเอียดหรือโดยย่อ
 3. เพื่อรับรู้ข่าวสาร ข้อเท็จจริง เพื่อให้ทราบและเข้าใจเหตุการณ์ปัจจุบัน
 4. เพื่อศึกษาค้นคว้าเป็นพิเศษ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ทั่วไปและความรู้ในสาขาวิชาอื่นๆ
5. เพื่อรวบรวมข้อมูลมาทำรายงานหรือทำวิจัยเผยแพร่ในหมู่นักวิชาการอันจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ

¹ วัฒนา คัษมาต, **การใช้ภาษาไทย**, (เพชรบูรณ์: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศึกษา วิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2544), หน้า 88.

² พนิตนันท์ บุญพามี, **เทคนิคการอ่านเบื้องต้น สำหรับบรรณารักษ์**, (นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2542), หน้า 11-12.

2) อ่านเพื่อเกิดความคิด ความคิดของคนจะเจริญงอกงามได้ต้องอาศัย การกระตุ้นเตือนให้ใฝ่คิด การมองเห็นรอบด้าน ช่วยให้มีความตระกว้างขวางขึ้น ช่วยให้การแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจได้ดี มีข้อบกพร่องน้อย

3) การอ่านเพื่อเข้าใจแนวคิดที่สำคัญ เป็นการจัดลำดับชั้นแนวคิดของผู้เขียนพร้อมทั้งพิจารณาหาเหตุผล และแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้น ๆ ขึ้นมา ขณะเดียวกันก็เป็นชนวนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในตัวผู้อ่านด้วย

4) อ่านเพื่อความบันเทิง เป็นการเพื่อการพักผ่อน คลายความเครียดจากงานประจำ ในบางครั้งก็อ่านเพื่อฆ่าเวลาหรือใช้เวลาให้หมดไป มักเป็นจุดมุ่งหมายของการอ่านหนังสือประเภท ร้องกรอง นวนิยาย เรื่องสั้น นิทาน บทละคร เป็นต้น ซึ่งงานเขียนเหล่านี้มีคุณค่าต่อการพัฒนาความรู้สึกรู้สึกพัฒนาอารมณ์ ตลอดจนความละเอียดรอบคอบในระดับต่าง ๆ

5) อ่านเพื่อปรับปรุงคุณภาพ การอ่านเพื่อพัฒนาความรู้ สติปัญญา ความคิด และทัศนคติได้ดี โดยเฉพาะการอ่านเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ ผู้รักการอ่านจะเป็นคนทันสมัย มีความรู้กว้างขวางน่าคบหาสมาคม เพราะมีข่าวสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์¹ ยังได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1. ตอบสนองอารมณ์ที่ผู้อ่านพอใจ เช่น รัก ชอบ โกรธ เสียใจและดีใจ
2. ช่วยให้พบกับความต้องการในชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านจะช่วยขัดเซาะอารมณ์ที่ขาดหายไป และช่วยสนองความต้องการในส่วนของอารมณ์หรือความรู้สึกที่ต้องการ
3. ติดตามเรื่องที่ได้รับฟังจากผู้อื่น
4. ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยแนวทางจากเรื่องที่อ่าน
5. ส่งเสริมให้มีความกระตือรือร้นในการอ่านเรื่องเพิ่มขึ้น
6. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
7. ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของสมอง
8. ช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้น
9. รู้จักสถานที่ที่ไม่สามารถเดินทางไปเยือน แต่สามารถหาประสบการณ์ได้จากการอ่าน
10. มีความคิดเป็นอิสระในการเลือกเรื่องที่จะอ่าน

¹ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, **หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2545), หน้า 5.

11. มีความเฉลียวฉลาด โดยอาศัยความรู้และแนวคิดจากการอ่านไปสนทนาได้ตอบกับผู้อื่นได้

12. เป็นการใช้เวลาพักผ่อน

13. ช่วยให้เกิดความสนใจเรื่องใหม่ ๆ

14. ส่งเสริมการฝึกทักษะการอ่านจากขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นที่สูงที่สุด

15. เป็นการฝึกให้มีระดับความคิดสูงขึ้น

16. เปิดเผยความลึกซึ้งในเรื่องราวบางอย่างที่ผู้อ่านยังไม่เคยรู้จักมาก่อน

17. ช่วยให้มีสุขภาพจิตดีขึ้น

18. ช่วยให้มีความคิดแตกฉานมากขึ้น

19. ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

20. นำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเรื่อง

ส่วนตัว

21. ส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมกับผู้เขียน

22. ส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ด้วยความเชื่อมั่น

มากยิ่งขึ้น

23. พัฒนาคุณค่าทางสังคม โดยอาศัยความรู้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ให้กว้าง

ขวางขึ้น

24. ช่วยให้ผู้อ่านมีหูตากว้างไกลมากขึ้น

วรรณิ โสมประยูร¹ ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเขียนไว้ ดังนี้

1. เพื่อคัดลายมือหรือเขียนให้ถูกต้องตามลักษณะตัวอักษร ให้เป็นระเบียบชัดเจน และอ่านเข้าใจง่าย

2. เพื่อเป็นการฝึกฝนทักษะให้พัฒนางอกงามขึ้นตามควรแก่วัย

3. เพื่อให้มีทักษะการเขียนสะกดคำถูกต้องตามอักขรวิธี เขียนวรรคตอนถูกต้อง และเขียนได้รวดเร็ว

4. เพื่อให้รู้จักเลือกใช้ภาษาที่ดี มีคุณภาพเหมาะสมกับบุคคลและโอกาส

5. เพื่อให้สามารถรวบรวมและลำดับความคิด แล้วจดบันทึก สรุป และย่อใจความเรื่องที่อ่านหรือฟังได้

¹ วรรณิ โสมประยูร, การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2537), หน้า 141.

6. เพื่อถ่ายทอดให้มีจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความรู้สึกนึกคิด เป็นเรื่องราวให้ผู้อื่นเข้าใจความหมายอย่างแจ่มแจ้ง

7. เพื่อให้สามารถสังเกต จดจำ และเลือกเฟ้นถ้อยคำ หรือสำนวนโวหารให้ถูกต้องตามหลักภาษา และสื่อความหมายได้ตรงตามที่ต้องการ

8. เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้วยการเขียนตามที่ตนเองสนใจและมีความถนัด

9. เพื่อให้มีทักษะการเขียนประเภทต่าง ๆ และสามารถนำหลักการเขียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

10. เพื่อให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของการเขียนว่ามีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาหาความรู้ด้านอื่น จุดมุ่งหมายของการเขียนนั้น มีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้ เป็นตัวแนวทางที่จะนำไปสู่การเขียน

ในครั้งนั้น ๆ ว่าผู้เขียนต้องการเขียนอะไร เขียนเพื่ออะไร ให้ใครอ่าน จุดมุ่งหมายของการเขียนจะเป็นกรอบแนวทางที่ทำให้การเขียนมีคุณภาพมากขึ้น

เกรลเล็ท¹ (Grellet, 1994) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่าน ดังนี้

1. การอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน
2. การอ่านเพื่อหาความรู้จากข้อมูลต่างๆ

จากจุดมุ่งหมายข้างต้น พอสรุปได้ว่า การอ่านมีจุดมุ่งหมายการอ่านเพื่อหาความรู้เพื่อความบันเทิง ผ่อนคลายอารมณ์ อ่านเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ เพื่อวิเคราะห์หรือวิจารณ์ และเพื่อฝึกทักษะในการออกเสียงแล้วสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.2.3 วิธีการอ่าน

การอ่านหนังสือสามารถแบ่งวิธีการอ่านออกเป็นชนิดต่างๆ จำแนกประเภทของการอ่านไว้ดังนี้

กัลยา ยวนมาลัย² ได้กล่าวถึงวิธีการอ่านหนังสือไว้ดังนี้ การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์แต่ละประเภทรูปนั้น ผู้อ่านย่อมมีกลวิธีในการอ่านที่แตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์และประเภทของหนังสือที่อ่าน เช่น เมื่ออ่านข่าวก็เพื่อให้ทราบข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเพื่อจะได้

¹ Grellet, Françoise, *Developing Reading Skills*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1994), p. 4.

² กัลยา ยวนมาลัย, *การอ่านเพื่อชีวิต*, (กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์, 2539), หน้า 26

เข้าใจและทันต่อเหตุการณ์ จึงควรอ่านให้มีปริมาณมากที่สุด และในบางครั้งก็ต้องอ่านอย่างวิพากษ์วิจารณ์ด้วย ขณะอ่านต้องคิดว่าชาวนั้นเป็นชาวอะไรเกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร และมีอะไรที่ควรจะทราบเพิ่มเติมอีกบ้าง ซึ่งเป็นการอ่านที่มีคุณค่าได้สาระเรื่องราว หรือในการอ่านตำราวิชาการ สารคดี ก็เพื่อศึกษาหาความรู้ทำให้เป็นผู้รอบรู้ในศิลปวิทยาการต่าง ๆ

ศรินวล บุญยวัฒน์¹ ได้สรุปวิธีการอ่านหนังสือ ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 แบบ ดังนี้

1. อ่านอย่างศึกษา การอ่านแบบนี้จำเป็นต้องอ่านให้ละเอียดถี่ถ้วน ผู้อ่านต้องใช้ความพิถีพิถันพิจารณา ต้องพยายามทำความเข้าใจเรื่องราวให้ได้ทุกบททุกตอน รู้จักบททวนประมวลความคิดให้รอบรู้เชี่ยวชาญ วิธีนี้ใช้สำหรับอ่านตำราวิชาการ ที่ต้องการศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้ง

2. อ่านอย่างถี่ถ้วน การอ่านแบบนี้ใช้เมื่ออ่านเรื่องที่ต้องการทำความเข้าใจ หรือต้องการให้รอบรู้เชี่ยวชาญน้อยกว่าแบบแรก เช่น อ่านเพื่อทำคานิยม ผู้อ่านย่อมต้องอ่านอย่างระมัดระวังถี่ถ้วนเพื่อหาแง่ดีชม คัดค้านหรือสนับสนุนหนังสือเรื่องนั้น การอ่านข้อความในสัญญาก็ต้องอ่านอย่างถี่ถ้วนเช่นเดียวกันคำบางคำ เช่น คำว่า “แต่ ถ้า และ” เราจะอ่านข้ามไปไม่ได้ เพราะแต่ละคำล้วนมีความหมาย ถ้าเราข้ามไปจะทำให้ความหมายผิดหมด

3. อ่านอย่างรวดเร็ว แบบนี้ใช้สำหรับอ่านนวนิยาย หนังสือพิมพ์ รายงาน หรือหนังสืออื่นๆ ที่ไม่ต้องการศึกษาให้ละเอียดลออนัก นอกจากนั้น ยังใช้อ่านเพื่อทบทวนความจำ อ่านเรื่องที่เคยผ่านสายตามาแล้ว หรือเรื่องที่ผู้อ่านมีพื้นความรู้ มีประสบการณ์มาบ้าง จึงจะใช้วิธีอ่านอย่างรวดเร็วนี้ได้

4. อ่านอย่างคร่าวๆ ผู้อ่านที่มีความมุ่งหมายจะค้นหาคำตอบเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ค้นหาชื่อ หาวันที่ สถานที่ หาคำตอบ หาข้ออ้างอิง หรือผู้ที่ต้องการตรวจสอบข้อเท็จจริงเรื่องว่ามีอะไรบ้าง ดูสำนวนโวหาร ท่วงทำนองการแต่ง คำโครงเรื่องเพื่อให้รู้ว่าหนังสือเล่มนั้นสมควรอ่านหรือไม่ ควรใช้การอ่านแบบนี้ ผู้อ่านเพียงแต่อ่านดูคร่าว ๆ ก็จะได้แนวทางตามความประสงค์ของตนโดยไม่ต้องอ่านอย่างละเอียด

5. อ่านได้ หรืออ่านออก หมายถึงว่าจะอ่านอะไรหรืออย่างไรก็ได้ จะเกิดผล อย่่างไรก็ได้ เช่น สามารถอ่านออกเสียงคำและประโยคได้ แต่อาจไม่เข้าใจความหมายหรือไม่ได้วรรคของคำหรือประโยคนั้น

¹ ศรินวล บุญยวัฒน์, คำสอนวิชาภาษาไทย ภาค 1, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514), หน้า 4.

6. อ่านเป็น หมายถึง การอ่านให้ได้เรื่อง จับใจความสำคัญได้ แสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่อ่านได้ อ่านแล้วได้รสและสามารถประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้ นำสิ่งที่อ่านไปใช้ให้เป็นประโยชน์ อ่านเข้าใจได้ในเวลาสั้น ไม่ว่าจะอ่านหนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร จุลสาร อ่านแล้วต้องรู้เรื่องราวตลอดอย่างแจ่มแจ้ง ได้รสชาติจากการอ่าน วินิจฉัยคุณค่าได้รู้จักคัดเลือกสิ่งที่จะเกิดประโยชน์มาใช้และรู้จักเลือกอ่านได้เหมาะสมตามความต้องการในแต่ละโอกาส

7. อ่านเร็ว นั้นไม่ได้มุ่งเฉพาะความรวดเร็วในการอ่านว่า อ่านได้กี่คำต่อนาที ยังต้องคำนึงความเข้าใจตามลักษณะของจุดประสงค์ของการอ่านอีกด้วย การอ่านเร็วจะต้องควบคู่กันไปทั้งสองอย่าง คือใช้เวลาน้อยและเข้าใจเนื้อหาที่อ่าน

8. อ่านเก่ง หมายถึง อ่านแล้วเข้าใจเนื้อหาตามตัวอักษร และเข้าใจนัยสำคัญบางประการที่แฝงอยู่ สามารถสร้างแนวคิดใหม่ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้

สรุปได้ว่า การอ่าน เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เพื่อจะได้เกิดความคิดและประสบการณ์ที่ดี มีความเข้าใจที่ถูกต้องช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญา

2.2.4 การพัฒนาทักษะการอ่าน

การพัฒนาทักษะการอ่านเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถอ่านอย่างมีจุดมุ่งหมาย อ่านแล้วเข้าใจในสิ่งที่อ่านและได้ประโยชน์จากการอ่านอย่างแท้จริง ดังนี้

สมุทร เชนเชวนิช¹ ได้กล่าวไว้ว่าความเข้าใจคือความสามารถที่จะอนุมานข้อสนเทศหรือความหมายอันพึงประสงค์ที่อ่านมาแล้วได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความเข้าใจเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการศึกษาและประสบการณ์ต่างๆ หลายๆ ด้านของบุคคลแต่ละคนและถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการอ่านถ้าอ่านแล้วไม่เกิดความเข้าใจใด ๆ เลย ก็อาจกล่าวได้ว่าการอ่านที่แท้จริงยังไม่เกิดขึ้น คืออ่านแล้วไม่สื่อความหมาย ทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์และไม่ได้อะไรจากการอ่านเพราะการอ่านเป็นเรื่องของการสร้างมโนภาพจากตัวหนังสือให้เกิดเป็นรูปธรรมขึ้นมาให้ได้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าสามารถเห็นภาพได้รวดเร็วเท่าใดก็จะอ่านและเข้าใจได้เร็วมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ซึ่งความเข้าใจนี้จะมีอยู่ 2 ระดับ คือ

1. ความเข้าใจแบบทันที เป็นความเข้าใจที่ต้องอาศัยการรู้ความหมายของคำศัพท์ที่ผู้เขียนใช้เป็น ส่วนใหญ่ ต้องรู้คำศัพท์ต่าง ๆ มากพอ จะต้องเข้าใจความหมายที่สำคัญ ๆ ของ

¹ สมุทร เชนเชวนิช, เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ, Techniques for English Reading Skill and Comprehension Development for Thai Students, (สำนักพิมพ์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 73.

สำนวนและประโยคต่าง ๆ ที่ผู้เขียนใช้และขณะที่อ่านต้องมีสมาธิจึงจะสามารถเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้โดยตลอด

2. ความเข้าใจแบบไตร่ตรอง คือความเข้าใจที่ต้องอาศัยความรู้ ทักษะและความสามารถในการหลาย ๆ ด้านเป็นหลักใหญ่ เพื่อช่วยให้ทำความเข้าใจได้ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายของผู้เขียน สามารถพิจารณาไตร่ตรองหาข้อสรุปได้ ความเข้าใจแบบนี้อาศัยเหตุผลและการเปรียบเทียบระหว่างประสบการณ์ต่าง ๆ หรือสิ่งที่ได้เคยพบเห็นมาแล้วเป็นสำคัญการทำความเข้าใจกับเรื่องที่อ่านต้องอาศัยความคิดรวบยอดเป็นส่วนประกอบ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์¹ ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ การจัดรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ไว้เป็นหมวดหมู่ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือสถานการณ์ ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถในการแยกแยะประเภทสิ่งที่แตกต่างกัน และรวมสิ่งที่คล้ายคลึงกัน เข้าด้วยกันการเรียนรู้ลักษณะดังกล่าวเรียกว่า การเรียนรู้ความคิดรวบยอดซึ่งความคิดรวบยอดก็ หมายถึงสิ่งกับ หรือมโนภาพ หรือมโนทัศน์ เป็นผลสรุปจากการรับรู้ของเราที่มีต่อสิ่งเร้าที่มีคุณลักษณะต่าง ๆ ร่วมกันอยู่ เป็นการรวมสิ่งที่คล้ายคลึงกันเข้ามาเป็นรูปแบบอันเดียวกัน

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่าน ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงสิ่งที่อ่านเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหา และเกิดเป็นความเข้าใจได้ในที่สุดและการที่ผู้เรียนจะสรุปความคิดรวบยอดเพื่อแสดงความเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ชัดเจนยิ่งขึ้นก็โดยการเขียนสรุปเป็นผังมโนทัศน์เพราะจะทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องและมองเห็นเนื้อความ เป็นการช่วยการจำและเสริมความคิดในเนื้อเรื่อง

2.2.5 ความพร้อมในการรับสารด้วยการอ่าน

ความพร้อมในการรับสาร เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ดังที่

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์² กล่าวถึงความพร้อมในการรับสารด้วยการอ่าน ว่ามีองค์ประกอบเบื้องต้น พอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ความพร้อมในการอ่านของผู้อ่านเอง เช่นความพร้อมทางร่างกาย ความพร้อมทางอวัยวะในการออกเสียง ความพร้อมทางสังคม ความพร้อมทางอารมณ์ ความพร้อมทางภาษา

¹ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, **จิตวิทยาการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์สื่อเสริม, 2539), หน้า 103.

² ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, **เทคนิคการอ่าน**, (กรุงเทพมหานคร: ศิลปাবรรณาคาร, 2542), หน้า 32-38.

ความพร้อมทางบ้านหรือครอบครัว ความพร้อมทางเศรษฐกิจ ความพร้อมทางสภาพแวดล้อมทั้งบ้านและโรงเรียน ความพร้อมในด้านเวลา

2. มีประสบการณ์
3. มีความสนใจหรือความสามารถพิเศษ
4. พื้นความรู้
5. แรงจูงใจ
6. หนังสือที่อ่าน

บันลือ พุกกะวัน¹ ได้กล่าวสรุปถึงองค์ประกอบแห่งความพร้อมในการรับสารด้วยการอ่านว่า ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

1. ความพร้อมทางร่างกาย ได้แก่ รูปร่าง ขนาด ส่วนสูง น้ำหนัก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของร่างกาย โดยที่กรมอนามัยโรงเรียน กระทรวงสาธารณสุข กำหนดเกณฑ์เฉลี่ยไว้ นอกจากนี้ยังเน้นถึงการใช้สายตา หู ความคล่องแคล่วในการใช้กล้ามเนื้อ มีการทรงตัว มีความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ที่จะจับประคองใช้มือลากเส้น เขียนอักษร และอื่นๆ

2. ความพร้อมทางสมอง ได้แก่ ความสามารถในการจำ การตีความ และแปลความ การอธิบายงานที่ตนทำ งานที่เพื่อนทำ เล่าเรื่องราวของตนและผู้อื่นได้ดี เป็นต้น

3. ความพร้อมทางอารมณ์และสังคม ได้แก่ การมีอารมณ์ร่วมสนุกสนาน การรู้จักระับอารมณ์ การเล่นร่วมกับเพื่อน ไม่แย่งของผู้อื่น รู้จักให้หยิบบืมหรือแบ่งปันของใช้ ช่วยเหลือเพื่อนและอื่นๆ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์² กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของความพร้อมที่จะนำไปสู่การอ่าน ว่ามีหลายประการ ได้แก่ อายุ สติปัญญา เพศ การฟัง สุขภาพร่างกาย การรู้จักทิศทาง การมีประสบการณ์ทางภาษา มีความสามารถในการฟัง และการรับรู้ทางสายตา มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ทางสังคมและความสนใจในการอ่าน

สรุปได้ว่า การรับสารด้วยการอ่าน จะต้องอาศัยความพร้อมของผู้อ่านเป็นสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยความพร้อมทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคมสติปัญญา นอกจากนี้จะขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้อ่านแล้ว สภาพแวดล้อมทั้งภายในโรงเรียนและที่บ้านก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องมี

¹ บันลือ พุกกะวัน, **มิติใหม่ในการสอนอ่าน**, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2532), หน้า 27.

² สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, **หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2537), หน้า 22.

การจัดให้เหมาะสม เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้อ่านมีนิสัยรักการอ่านและทำให้การอ่านนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ยิ่งขึ้น

2.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมการอ่าน

2.3.1 ประโยชน์ของการอ่าน

กรมวิชาการ¹ ได้สรุปประโยชน์ของการอ่านไว้ดังนี้

ส่วนที่จำเป็นระดับพื้นฐาน

1. การอ่านเป็นการเสริมสร้างชีวิตที่มั่นคงและปลอดภัยได้ เพราะการอ่านจะนำซึ่งความรู้ความเข้าใจในสภาพสังคม เช่น ผู้ที่ประกอบอาชีพในทางธุรกิจ ถ้ามีนิสัยชอบอ่านหนังสือและทราบความเคลื่อนไหวในวงการธุรกิจ
2. การอ่านเปิดโอกาสให้คนมีอิสระเสรีภาพตามสิทธิมนุษยชน ไม่ถูกครอบงำในทางความคิด สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองในการแสดงความคิดเห็นได้ในขอบเขตของกฎหมายและประเพณีของสังคมได้อย่างเหมาะสม ผู้ที่อ่านมากย่อมมีโลกทัศน์ที่กว้างขวาง

ส่วนที่จำเป็นต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิต

1. การอ่านจะเสริมสร้างจุดมุ่งหมายในชีวิต ทำให้บุคคลสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองได้
2. การอ่านทำให้เกิดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับตนและสิ่งแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่จะช่วยให้บุคคลนั้นสามารถปรับตัวได้ดี และกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวได้
3. การอ่านจะช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันโดยสันติ หนังสือที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคลจะสนองความต้องการของแต่ละบุคคลทำให้เกิดความสุข

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ² ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการอ่านไว้เป็นข้อๆ ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาสติปัญญาให้เกิดความรู้ ความฉลาด เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีในชีวิตจิตใจ
2. ทำให้มีความรู้ในวิชาการต่างๆ
3. ทำให้มีความรู้ทันโลก ทันเหตุการณ์
4. ทำให้ค้นหาคำตอบที่ต้องการได้

¹ กรมวิชาการ, การศึกษาสภาพการอ่านของนักเรียนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์กลางดพรว, 2544), หน้า 8.

² สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, การอ่านเชิงวิเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร: เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป, 2546), หน้า 7-8.

5. ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน

6. ทำให้เกิดทักษะและพัฒนาการในการอ่าน

7. ทำให้ชีวิตมีการพัฒนาเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ ก้าวหน้า ประสบความสำเร็จ ประพฤติดี ประพฤติชอบ

8. ทำให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสร้างเสริมบุคลิกภาพ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์¹ ได้กล่าวเกี่ยวกับประโยชน์ของการอ่านเอาไว้ว่ามีความจำเป็นต่อการศึกษาล่าเรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และจนกระทั่งถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อช่วยในการค้นคว้า เขียนรายงาน ทำการบ้าน เป็นคู่มือการอ่านประกอบการเรียนการสอน ทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร หลังจากนั้นเมื่อจบการศึกษาแล้ว การอ่านจะเป็นประโยชน์ต่อการนำความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขคนที่เรียนหนังสือเก่ง มักจะอ่านหนังสือเก่ง คนที่เรียนไม่เก่ง มักจะไม่ชอบอ่านหนังสือ คนที่เรียนหนังสือจนประสบความสำเร็จ และสามารถศึกษาต่อในระดับสูง ๆ ได้นั้นจะต้องเป็นนักอ่านและอ่านอยู่เป็นประจำ

จะเห็นได้ว่าการอ่านมีประโยชน์อย่างมาก และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสามารถทำให้การดำรงชีวิตดีขึ้น มีความสุขและอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปลอดภัย โดยเฉพาะถ้าอยู่ในวัยเรียนการอ่านยังต้องมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการอ่านจะทำให้เรียนรู้ในวิชาการอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

จากประโยชน์ของการอ่านที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่าการอ่านมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความรู้ สติปัญญา คุณภาพชีวิต และพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมโลกสังคมปัจจุบัน

2.3.2 ความสนใจและความต้องการในการอ่าน

ความสนใจ และความต้องการของผู้อ่าน แต่ละวัยย่อมมีความแตกต่างกัน เนื่องจาก สติปัญญา อายุ เพศ ความถนัด สิ่งแวดล้อม ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และชุมชน

¹ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, *วรรณกรรมสำหรับเด็ก*, (กรุงเทพมหานคร: ศิลปะบรรณาคาร, 2545),

กรมวิชาการ¹ ได้กล่าวถึงความสนใจในการอ่านของเด็กไว้ว่า เด็กชาย 9-11 ปี ชอบเรื่องเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้ ผจญภัย ตื่นเต้นลึกลับเรื่องจริง เรื่องพิศวง ชีวิตเด็ก ธรรมชาติ และชีวิตของสัตว์ ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ความกล้าหาญ การกีฬา เครื่องบิน ประดิษฐ์กรรมต่างๆ เด็กชาย 12-13 ปี จะเพิ่มความสนใจในประวัติศาสตร์ ชีวประวัติ และหนังสือเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและสังคม เด็กหญิงจะชอบนวนิยายซาบซึ้งใจมากกว่าเด็กชาย ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายชอบอ่านเรื่องที่เขียนให้ ชัดไปจากความจริง และเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เรื่องตลกและเรื่องที่เกี่ยวข้องงานอดิเรก เด็กอายุ 14 ปี ความสนใจจะเริ่มพุ่งขึ้นไปในแนวใดแนวหนึ่งโดยเฉพาะ ระยะนี้อาจจะอ่านหนังสือน้อยลงแต่จะชอบอ่านนิตยสารมากขึ้น เด็กชายชอบอ่านชีวประวัติ ประวัติการเดินทาง เครื่องยนต์กลไกต่างๆ ชอบหนังสือที่มีแผนผังแบบแปลน บางคนอาจจะเริ่มหนังสือรักๆ ใคร่ๆ บ้างแต่เรื่องนั้นจะต้องรวดเร็วทันใจ เด็กหญิง คงชอบหนังสือสำหรับผู้ใหญ่มากขึ้น ชอบเรื่องรักใคร่ที่จะสะท้อนอารมณ์ มักติดใจเรื่องราวที่แต่งเกินความจริงง่าย ๆ เด็กอายุ 15 ปี ตอนนี้ความทุ่มเทในการอ่านผ่านไปบ้างแล้ว แต่ละคนเริ่มอ่านหนังสือตามความต้องการของโรงเรียนและสังคมของตน ยังคงชอบการอ่านอยู่แต่ไม่ทุ่มเทไปในทางใดทางหนึ่งเหมือนเมื่อก่อน เด็กชายมักชอบเรื่องเกี่ยวกับ วิชาการ งานอดิเรก และการทดลอง เด็กหญิงยังคงชอบนวนิยาย เด็กอายุ 16 –17 ปี ความสนใจในการอ่านค่อยเริ่มสนใจกับชีวิตอย่าง ผู้ใหญ่ สนใจกับเรื่องของโลกของสังคมและปัญหาส่วนตัวต่างๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความสนใจและความต้องการในการอ่านของเด็กจะเปลี่ยนแปลงตามวัยและความต้องการของตนเองมากขึ้น

2.3.3 ความพร้อมทางการอ่าน

ศรีรัตน์ เจิงกลินจันทร์² ได้มีการกล่าวถึงความพร้อมในการอ่านดังนี้

ความพร้อม หมายถึง สภาพการเตรียมตัวเพื่อการตอบสนองหรือเพื่อการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง สภาพความพร้อมของบุคคลนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญๆ หลายประการด้วยกัน อาทิเช่น ภาวะสุขสมบุรณ์ การรู้ การสนใจและการฝึกอบรม เป็นต้น

ความพร้อมทางการอ่าน หมายถึง การเตรียมตัวอย่างดีเพื่อการอ่านมีความรู้สึกยินดี

¹ กรมวิชาการ, การศึกษาสภาพการอ่านของนักเรียนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน, หน้า 10.

² ศรีรัตน์ เจิงกลินจันทร์, การอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2536), หน้า 15-27

และเต็มใจที่จะอ่าน ผู้อ่านจะประสบความสำเร็จในการอ่านมากขึ้นเพียงใดอยู่ที่ความพร้อมในการอ่านของแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างกันเนื่องจากความพร้อมทางการอ่านขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางสมอง
2. องค์ประกอบทางร่างกาย
3. องค์ประกอบทางอารมณ์และสังคม
4. องค์ประกอบทางประสบการณ์และอื่นๆ

องค์ประกอบเหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ฉะนั้นความสามารถพิเศษในบางองค์ประกอบอาจจะช่วยชดเชยส่วนบกพร่องบางอย่างได้ หรือทำนองเดียวกันความบกพร่องบางองค์ประกอบก็อาจจะมีส่วนทำให้ทักษะอื่นบกพร่องไปด้วย ดังนั้นการที่จะบอกว่าเด็กพร้อมที่จะอ่านหรือยัง จำเป็นที่ครูหรือผู้เกี่ยวข้องจะต้องตัดสินจากองค์ประกอบต่างๆ ร่วมๆ กัน มิใช่มองด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว หรืออาจจะใช้แบบทดสอบความพร้อมด้านต่างๆ ทดสอบเด็ก เพื่อให้ทราบว่าเด็กมีความพร้อมด้านใด ยังบกพร่องด้านใด เพื่อจัดประสบการณ์ส่งเสริมหรือเตรียมความพร้อมด้านนั้นให้แก่เด็กได้ถูกต้องและเหมาะสม

1) องค์ประกอบทางสมอง

เด็กที่มีความพร้อมทางสมองจะเป็นคนตื่นตัวอยู่เสมอ มีความสนใจสิ่งแปลกใหม่เมื่อพบเห็นสิ่งใดที่แปลกใหม่ มักจะซักถามพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือครูตลอดจนเพื่อนฝูงเกี่ยวกับสิ่งนั้นหรือเรื่องราวนั้น ไม่ละเลยหรือปล่อยให้สิ่งนั้นเรื่องราวนั้นผ่านพ้นสายตาหรือความสนใจไป การที่เด็กให้ความสนใจในสิ่งรอบๆ ตัวตลอดเวลา ทำให้เด็กเป็นผู้มีประสบการณ์กว้างขวางยิ่งๆ ขึ้นเด็กที่มีความพร้อมทางสมอง สามารถแสดงพฤติกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้ได้

1. สามารถเล่าประสบการณ์ของตนให้ผู้อื่นฟังได้
2. สามารถบอกความเหมือนและความแตกต่างกันของสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือของเรื่องราวใดๆ ได้ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอาศัยความสามารถในการสังเกตเป็นสำคัญ
4. สามารถที่จะกระทำกิจกรรมได้เป็นเวลานานโดยไม่เสียความตั้งใจอันเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของเด็กที่มีความพร้อมทางสมอง

5. สามารถท่องจำคำประพันธ์ เช่น บทกลอน บทความ โคลง เป็นต้น และสามารถนำมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นฟังได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นยังสามารถเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

2) องค์ประกอบทางกาย

ร่างกายที่มีความพร้อมย่อมส่งผลให้เด็กมีความพร้อมทางการอ่านได้ องค์ประกอบทางกายที่ส่งผลถึงความพร้อมทางการอ่าน มีดังต่อไปนี้

1. สุขภาพทั่วไป

สุขภาพที่ดีเป็นหนทางนำไปสู่การอ่านที่ดี สุขภาพที่ไม่ดีจะเชื่อมโยงไปสู่การด้อยประสิทธิภาพในการอ่าน ปัญหาทางด้านสุขภาพทำให้เด็กมุ่งความสนใจไปที่ร่างกายที่มีปัญหาหรือมุ่งความสนใจไปที่ความเจ็บป่วยมากกว่าการเรียนรู้

2. สายตา

สายตาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอ่านมาก เพราะเด็กต้องใช้ตามองคำต่างๆ เพื่อที่จะผ่านเข้าไปในสมองรับรู้และแปลความหมายออกมา ถ้าความสามารถในการเห็นบกพร่องภาพที่มองอาจจะไม่ชัด ซึ่งมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของสายตาจนไม่สามารถจำแนกได้ว่าสิ่งที่มองเห็นนั้นเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

3. การได้ยิน

การได้ยิน หมายถึง การรับฟังเสียงหรือความไวต่อเสียง การได้ยินเป็นเพียงขั้นตอนแรกของการฟัง เด็กแรกเกิดจะได้ยินเสียง หลังจากได้ยินแล้วจะต้องสามารถจำแนกเสียงได้ การจำแนกเสียงเป็นองค์ประกอบด้านสติปัญญาที่มีความสำคัญต่อความพร้อมและความสำเร็จในการอ่านเบื้องต้น

4. การพูด

การออกเสียงพูดผิดๆ อาจเกิดจากอวัยวะที่ใช้ในการพูดผิดปกติ ทำให้เด็กพูดไม่ชัดเป็นผลให้เด็กเกิดความสับสนในเรื่องเสียงที่มีความสัมพันธ์กับตัวอักษรเด็กอาจจะออกเสียงคำๆ นี้แบบหนึ่ง และได้ยินคนอื่นออกเสียงอีกแบบหนึ่งที่ต่างออกไป ความสับสนในเรื่องนี้จะส่งผลกระทบถึงการจำแนกความแตกต่างของเสียงที่ได้ยิน ความจำเสียงที่ได้ยิน ตลอดจนจนถึงความสามารถจดจำระลึกได้ถึงศัพท์และความเข้าใจเรื่อง

5. ความผิดปกติทางสมอง

ความผิดปกติทางสมองมีผลทำให้ความสามารถในการอ่านลดลงเนื่องจากการอ่านต้องอาศัยกระบวนการอันสลับซับซ้อนทางสมอง

6. การบังคับกล้ามเนื้อ

การบังคับกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อย่อยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับหยิบจับหนังสือให้เหมาะกับสายตา ความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการติดตามตัวอักษรในแต่ละบรรทัด

3) องค์ประกอบทางอารมณ์และสังคม

1. องค์ประกอบทางอารมณ์

เด็กที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และมีความพร้อมทางอารมณ์ย่อมส่งผลดีถึงความพร้อมทางการอ่านและจะมีลักษณะดังนี้

- ปรับตัวง่าย
- มีความมั่นคงทางอารมณ์
- ยอมรับความพ่ายแพ้
- มีความรับผิดชอบ
- ไม่ประหม่าเกรงกลัว
- รู้จักดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้

2. องค์ประกอบทางสังคม

เด็กที่มีโอกาสร่วมกิจกรรมทางสังคมบ่อยๆ ทำให้เด็กเกิดทักษะทางสังคมและทักษะทางภาษาเนื่องจากเด็กต้องใช้ภาษาในการสื่อความหมายอยู่ตลอดเวลาเพื่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นสามารถฟังผู้อื่นพูดได้เข้าใจ สามารถแสดงความคิดเห็น เสนอแนะให้ผู้อื่นเข้าใจได้ และการที่เด็กต้องใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเข้าสังคมเช่นนี้ ย่อมส่งผลต่อความพร้อมในการอ่านของเด็กเป็นอันมาก

4) องค์ประกอบทางประสบการณ์และอื่นๆ

1. องค์ประกอบทางประสบการณ์

การอ่าน คือการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ออกมาเป็นความคิด จากความคิดนี้ได้ผนวกกับความรู้ หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ดังนั้น ประสบการณ์ เดิมย่อมมีผลต่อการอ่านของเด็กอย่างยิ่ง เด็กที่มีประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ จะช่วยในด้านความเข้าใจการอ่านเป็นอย่างมาก เพราะคำต่างๆ ที่เด็กได้พบเห็นหรืออ่านจะมีความหมายก็ต่อเมื่อนั้นเกี่ยวพันไปถึงสิ่งที่เด็กมีประสบการณ์อยู่แล้ว

2. ฐานะทางเศรษฐกิจและลักษณะการดำเนินชีวิตของครอบครัวฐานะทางเศรษฐกิจหมายถึงอาชีพและรายได้ของบิดามารดาและจำนวนสมาชิกครอบครัวที่มีฐานะดีหรือปานกลาง ย่อมส่งผลดีต่อความพร้อมในการอ่าน นั่นคือ พ่อแม่จะมีเวลาได้พูดคุยอ่านหนังสือให้ลูกฟัง เล่านิทานให้ลูกฟัง มีเวลาอ่านหนังสือให้ลูกเห็นเป็นตัวอย่าง และมีปัจจัยพอที่จะหาหนังสือให้ลูกอ่าน

3. ความสนใจและความต้องการหากเด็กไม่มีความสนใจและไม่มีความต้องการที่จะเรียนอ่าน ถึงแม้จะมีองค์ประกอบแห่งความพร้อมทางการอ่านครบถ้วน ก็ไม่อาจเรียนได้ดี แต่ถ้าหากมีความสนใจและความต้องการที่เรียนอ่านแล้ว ย่อมจะเรียนอ่านได้

4. อายุและเพศในเรื่องอายุและเพศจะมีส่วนสำคัญต่อความพร้อมในการเรียนอ่านหรือการอ่านระยะเริ่มต้น ปกติเด็กหญิงค่อนข้างจะมีวุฒิภาวะเร็วกว่าเด็กผู้ชาย และมักจะทำกิจกรรมที่ใช้ความสงบได้ดีกว่า ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยในด้านความพร้อมในการอ่าน โดยธรรมชาติแล้วเด็กหญิงมักจะพร้อมที่จะอ่านเร็วกว่าเด็กผู้ชาย

2.3.4 ประสิทธิภาพในการอ่าน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์¹ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพในการอ่านหรือความสามารถในการอ่านนั้นประกอบด้วย

1. อ่านได้ถูกต้องตามตัวสะกดการันต์ และอ่านออกเสียงถูกต้องตามอักขรวิธี
2. ไม่มีนิสัยเสียในการอ่าน ซึ่งทำให้อ่านช้า เช่น ลอยหน้าหรือส่ายหน้าไปด้วยเวลาอ่านทำปากขมุบขมิบเวลาอ่านในใจ ใช้มือแต่น้ำลายทุกครั้งเวลาเปิดหน้าหนังสือ ใช้มือชี้ไปด้วยเวลาอ่าน และการอ่านย้อนกลับไปกลับมา
3. อ่านได้รวดเร็ว รู้จักกวาดสายตารวดเร็ว และรู้จักอ่านข้ามคำเพื่อเลือกหยิบความ เช่น การอ่านข่าวพาดหัว การอ่านวรรณคดี และการอ่านสารบัญเป็นต้น
4. มีสมาธิในการอ่าน
5. เข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว ชับไว ถูกต้อง
6. การจับใจความสำคัญได้
7. มีวิจารณ์ญาณในการอ่าน อ่านแล้วสามารถวิเคราะห์แยกข้อคิดเห็นออกจากข้อเท็จจริง สิ่งทีอ่านได้อย่างเที่ยงธรรม สามารถวิจารณ์ แสดงความคิดเห็น กลวิธีการเขียนแนวการเขียน เนื้อเรื่อง ภาพประกอบตัวละครของงานเขียนนั้นได้อย่างถูกต้องหลักวิชาการ และสามารถตีความได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนการตีความระหว่างบรรทัด คือ อ่านแล้วสามารถเข้าใจความหมายที่ซ่อนเร้นระหว่างบรรทัดได้
8. อ่านแล้วเกิดความคิดสร้างสรรค์ ในแนวการเขียน สำนวน รูปแบบ และศิลปะการประพันธ์ จนเกิดแรงบันดาลใจสร้างงานใหม่ของตนเองขึ้นมา นอกจากนั้นความคิดสร้างสรรค์อาจเกิดจากการรู้จักสังเคราะห์ คือ การรวบรวมความคิดที่มีอยู่ทั้งหมดของผู้อ่านเข้ากับความคิดใหม่ที่ได้จากการอ่านมาพัฒนางานของตน หรือสร้างงานใหม่ขึ้นมา ซึ่งอาจจะป็นทั้งงานเขียนสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ และการผสมพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับใหม่ๆ เป็นต้น

¹ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ศิลปบรรณาการ, 2542), หน้า 17-19.

9. อ่านแล้วได้ความรู้ สามารถจดจำได้และเข้าใจความหมายอย่างถูกต้อง สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ทั้งในการศึกษาเล่าเรียนและในชีวิตประจำวันทั้งการพูด เขียนและปฏิบัติ

10. อ่านแล้วสามารถอธิบายได้และปฏิบัติตามขั้นตอนที่อธิบายไว้ในหนังสือได้

11. อ่านแล้วสามารถตอบคำถามจากหนังสือที่อ่านได้

12. อ่านแล้วสามารถสรุปได้

13. อ่านแล้วรู้จักบันทึกไว้ จำนวนหนังสือที่ใช้อ่านชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อย่างน้อย 2 เล่ม ต่อสัปดาห์

14. อ่านโดยรู้จักใช้ส่วนต่างๆ ของหนังสือ เลือกคำศัพท์ ชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ บทที่ และหัวข้อเรื่องสำคัญ ทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างรวดเร็วและไม่เสียเวลาอ่านทั้งเล่มสำหรับหนังสือที่ต้องการค้นเฉพาะข้อความสำคัญ หรือสำหรับหนังสือบางเล่มที่ไม่น่าสนใจ ทำให้สามารถอ่านหนังสือได้เป็นจำนวนหลายๆ เล่มในระยะเวลาอันสั้น

15. มีเทคนิคการอ่านหนังสือแต่ละประเภทได้อย่างรวดเร็ว เช่น การอ่านหนังสือโดยทั่วไป การอ่านหนังสืออ้างอิงแต่ละชนิด การอ่านหนังสือสารคดีโดยทั่วไป การอ่านหนังสือสารคดีแต่ละประเภท การอ่านหนังสือนวนิยาย เรื่องสั้น การอ่านวารสารและหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

2.3.5 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการอ่าน

1) ปัญหาในการสอนอ่าน

กรณีการ พวงเกษม¹ ได้เสนอปัญหาในการสอนอ่านไว้ดังนี้

ในการสอนอ่านนั้นมี 2 แบบ คือ การอ่านออกเสียงและอ่านในใจ ปัญหาที่พบบ่อย คือ การอ่านออกเสียง ส่วนปัญหาการอ่านในใจมักจะได้แก่ อ่านซ้ำมาก อ่านซ้ำมาก อ่านเก็บความไม่ครบ อ่านแล้วจับใจความไม่ได้ เวลาอ่านทำปากขมุขมิบ และเวลาอ่านต้องใช้นิ้วชี้ทุกคำที่อ่าน ปัญหาการอ่านออกเสียงมีหลายประการ คือ

1. อ่านไม่ออก โดยมากมักได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ที่ยังจำหลักเกณฑ์ในการสะกดคำต่าง ๆ ไม่ได้ จึงอ่านไม่ได้² เช่น

ก. อ่านคำที่ใช้อักษรต่ำและอักษรสูงที่มีวรรณยุกต์ เช่น ฟ้า ฟา น้า ท้า ฯลฯ

ข. คำที่ประสมกับสระประสม เช่น เปลือก เปลียน เหมือน ฯลฯ

¹ กรณีการ พวงเกษม, ปัญหาและกลวิธีการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2535), หน้า 29 - 30.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 29 - 30.

ค. คำที่ใช้ตัวสะกดไม่ตรงมาตราตัวสะกด เช่น พี่ช เมฆ บริเวณ สมบัติ ฯลฯ

2. อ่านคำผิด

ก. อ่านคำที่มีอักษรนำผิด เช่น ผลิต (ผะ-หลิด) อ่าน ผลิต ปริมาตร (ปะ-รำ-ปะ-รา) อ่าน ปริมาตร ฯลฯ

ข. คำพ้องรูป เช่น เผลา – เผลา (เพ-ลา) อ่านเป็น เผลา แหน – แหน (แหน) อ่านออกเสียง น สะกด ทั้งสองคำ พลี – พลี (พะ-ลี) อ่านออกเสียง พลี อ่านเป็น ล ควบทั้งสองคำ

ค. อ่านคำหรือข้อความที่มีเครื่องหมายประกอบผิด เช่น คำที่มีเครื่องหมายไปยาลน้อย (ฯ) เครื่องหมายไปยาลใหญ่ (ฯลฯ) โปรดเกล้าฯ อ่านว่า โปรดเกล้า ไปยาลน้อยการอ่านที่ถูกต้อง คือ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ง. อ่านแยกคำหรืออ่านแบ่งวรรคตอนผิด แยกคำผิด เช่น โฉนด (ฉะ-โหนด) อ่านเป็น โฉ – นดแยกพยางค์ผิด เช่น เพลงเขมรอกโคร่ง (ชะ-เหมน-อก-โคร่ง) อ่านผิดเป็น เพลง – เขม – รอก – โคร่ง

3. อ่านออกเสียงผิด การอ่านออกเสียงมีหลายลักษณะ เช่น

ก. อ่านคู่ตัว ออกเสียงพยัญชนะตัวหนึ่งเป็นพยัญชนะอีกตัวหนึ่ง เช่น เราไปเที่ยวภูเขาสนุกมาก อ่านว่า เราไปเที่ยวภูเขาสนุกมาก

ข. ออกเสียงคำที่ใช้ ร เป็น ล เช่น โรงเรียน เป็น โลงเรียน

ค. ออกเสียงคำควบกล้ำผิด เช่น ปรับปรุง อ่าน บับปung

ง. ออกเสียงคำผิดตามลักษณะของภาษาถิ่น เช่นเดียวกับการพูด เช่น นักเรียนที่พูดภาษาไทยถิ่นเหนืออ่านข้อความ เขาเดินไปพบช้าง ว่า เขาเดินไปพบช้าง เป็นต้น

จ. ออกเสียงคำที่มาจากภาษาต่างประเทศผิด เช่น อ่านคำ คอมพิวเตอร์ ตามรูปคำที่สะกด คือ คอม-พิว-เตอร์ ที่ถูกต้องต้องอ่านว่า คอม – พิว – เต่อ

ฉ. ใช้น้ำเสียงไม่เหมาะสมกับเนื้อหาที่อ่าน เช่น ขโมยดอกไม้อีกละซี่ ต้องอ่านออกเสียงว่า ขโมยดอกไม้อีกละซี่

ช. อ่านลากเสียง ยานคาง โดยมากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะอ่านออกเสียงในลักษณะเช่นนี้เพื่อให้อ่านพร้อม ๆ กัน คือ จะลากเสียงยาว หลังจากอ่านคำแต่ละคำ เช่น ม้า-แก-ตัวหนึ่ง เป็นต้น การอ่านลากเสียงหรือยานเสียง ทำให้เกิดผลเสียหลายประการ เช่น ทำให้เกิดคึดช้า ความคิดเกี่ยวกับเนื้อเรื่องไม่ต่อเนื่อง ถ้าไม่แก้ไขจะติดเป็นนิสัย ทำให้เสียบุคลิกภาพในการอ่าน และทำให้เป็นคนเฉื่อยชา

4. อ่านช้า ทั้งอ่านในใจและอ่านออกเสียง ใช้เวลาในการอ่านข้อความแต่ละบรรทัดนานเกินไป

5. จับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ เด็กบางคนอ่านได้ แต่ไม่รู้เรื่องที่อ่านและจับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ ทำให้การอ่านไม่มีความหมายและไม่มีประโยชน์ เพราะไม่ได้รู้เรื่องหรือได้สาระความรู้จากเรื่องที่อ่านเลย

6. อ่านทำนองเสนาะไม่ได้ เด็กบางคนอ่านทำนองเสนาะไม่ได้ เพราะไม่ยอมอ่านคนเดียวทำให้ไม่ได้รับสatisfactionเพราะของร้อยกรอง

7. อ่านทั้งคำบางคำ เช่น ข้อความเขียนไว้ว่า “ระหว่างเดินทางไปโรงเรียน จะต้องเดินผ่านตลาด---” เด็กที่อ่านลักษณะนี้อาจจะอ่านว่า “ระหว่างทางไปโรงเรียน เดินผ่านตลาด---”

8. ไม่เห็นประโยชน์ของการอ่าน เด็กบางคนไม่ชอบอ่านหนังสือ เวลาที่ครูให้อ่านสามารถอ่านได้ แต่ในเวลาว่างไม่ชอบอ่านหนังสือ หรือไม่ชอบอ่านหนังสือในห้องสมุด ทำให้มีความรู้ไม่กว้างขวางและไม่พัฒนาทักษะการอ่าน

สุพิชญา ธีระกุล¹ ได้เสนอแนวทางการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ดังนี้

1. สภาพโรงเรียนและห้องเรียน โรงเรียนจัดอาคารสถานที่ถูกหลักวิชาการ เช่น การวางแผนแนวอาคารถูกทิศทาง ได้รับแสงสว่างอย่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทดีไม่ร้อนอบอ้าวจนเกินไป ไม่มีเสียงดังรบกวน ภายในตกแต่งด้วยสีสวยงาม เป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้บรรยากาศร่มรื่นน่าเรียน สภาพห้องเรียนควรยืดหยุ่นได้ตลอดเวลา บริเวณควรสะอาดสวยงามโต๊ะเก้าอี้มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียนและขนาดห้องเหมาะสมกับผู้เรียนเพราะสิ่งแวดล้อมเหล่านี้มีความจำเป็นที่จะสร้างเสริมการเรียนการสอนได้ดี

2. หลักสูตร คือแนวทางที่ทางโรงเรียนจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กหรือเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ หลักสูตรที่ดีจะต้องจัดให้ตรงกับความต้องการทางการศึกษา และตรงกับความต้องการของเด็กแต่ละวัย

3. แบบเรียนและบทเรียน แบบเรียนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และถือว่าเป็นอุปกรณ์การศึกษาที่โรงเรียนจะขาดเสียมิได้สิ่งที่ครูจะพิจารณา คือ การจัดบทเรียนที่เป็นประโยชน์เหมาะสมกับวัย ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนเหมาะสมกับท้องถิ่น

¹ สุพิชญา ธีระกุล, การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ 2, (สมุทรปราการ: ชนิษฐการพิมพ์, 2523), หน้า 182 – 187.

4. สื่อและอุปกรณ์ทางการศึกษาเป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น การใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ ประกอบการเรียนการสอน ให้ได้ผลดีนั้นขึ้นอยู่กับทักษะและความสนใจของครูว่าจะใช้อุปกรณ์นั้นๆ ได้เหมาะสมกับเนื้อหา เวลา และใช้ได้ถูกต้องเพียงใด

5. กิจกรรมต่างๆ ในการเรียนการสอน คือ พฤติกรรมที่แสดงออกแล้วทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ทำนั้นตรงกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่

6. เวลาและโอกาส การเรียนจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับเวลาเช่นกัน ครูจะต้องจัดสรรเวลาให้เหมาะสมกับวิชาและเนื้อหาที่จะสอนเวลาควรมีการยืดหยุ่นไปตามเนื้อหาไม่ควรมีกฎเกณฑ์ตายตัว

7. สถานที่ สถานที่ที่ใช้ในการเรียนนั้นอาจไม่ได้หมายถึงห้องเรียนเพียงอย่างเดียว บางครั้ง อาจเป็นสนามโรงเรียน หรือสถานที่ไปทัศนศึกษาด้วย สถานที่จึงมีส่วนช่วยสร้างความรู้สึกและสร้างบรรยากาศของการศึกษาเล่าเรียน การเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเบื่อ ช่วยให้ผู้เรียนสนใจมากขึ้น อย่างไรก็ตามสถานที่ที่จะใช้เรียนต้องไม่มีเสียงรบกวนผู้เรียนและไม่วิเวกวังเวง หรือดูลึกลับจนน่ากลัว ไม่เสี่ยงภัยหรือใกล้สิ่งที่เป็นอันตรายหรือสกปรกและสถานที่นั้นต้องเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

8. ผู้เรียน การเรียนการสอนจะเกิดขึ้นได้และเป็นผลดี ก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีความพร้อม มีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ ครูจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนก็ควรให้โอกาสแก่ผู้เรียนทันทีที่ครูผู้สอนจะต้องหมั่น สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนหากแสดงความรู้สึกว่ามีความวิตกกังวล มีความคับข้องใจครูจะต้องช่วยลดความรู้สึกนั้นๆ เสียก่อนและพยายามสร้างบรรยากาศที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่

9. ผู้สอนและวิธีสอน ครูถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งจะช่วยให้การเรียนประสบผลดีนักเรียนศึกษาต่างประเทศและการวิจัย ได้ระบุไว้แน่ชัดว่ายังไม่มีอุปกรณ์การสอนใดๆ ในโลกที่จะใช้แทนครูที่มีความสามารถทางการสอนได้

2.4 ทฤษฎีการอ่านและรูปแบบการอ่าน

2.4.1 ทฤษฎีการอ่าน

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงทฤษฎีการอ่านไว้ได้แก่ ทฤษฎีการจัดลำดับข้อความและวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความเป็นทฤษฎีที่มีผลต่อการอ่าน ดังนี้

สุมิตรา อังวัฒนกุล¹ ได้กล่าวถึงทฤษฎีการอ่านไว้ดังนี้

¹ สุมิตรา อังวัฒนกุล, **จิตวิทยาการเรียนการสอน**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2527), หน้า 108 – 110.

1. การอ่านที่เน้นพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองต่อสิ่งเร้าจะทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น ดังนั้นการอ่านจึงเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่มีการจัดลำดับไว้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งหมายถึงการอ่านต้องประกอบด้วยทักษะเบื้องต้น และทักษะที่เป็นพื้นฐานก็จะถูกหลอมรวมเข้าด้วยกัน โดยผ่านกลวิธีการฝึกให้นักเรียนแยกแยะได้ว่าส่วนใดเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอักษร และส่วนใดเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา

2. การอ่านที่เน้นความรู้ความเข้าใจทฤษฎีความรู้ความเข้าใจมีแนวคิดพฤติกรรมทุกอย่างต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ประสบการณ์ในการเรียนรู้ การรู้จักสะสมความรู้ และการนำไปใช้ ดังนั้นทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ จึงเป็นหน้าที่ของสมองส่วนกลางในการตีความตัวแปรต่างๆ การเรียนรู้จึงขึ้นอยู่กับการรู้จักเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิม และแสดงออกอย่างเหมาะสม

แมนมาส ขวาลิต¹ ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการอ่านเบื้องต้นตามทฤษฎีการอ่านไว้ดังนี้

1. อย่าเริ่มด้วยการอ่านขั้นสูงเกินสติปัญญา
2. อ่านตามความสนใจและรสนิยม
3. อย่าฝืนอ่าน ต้องมีความสุขในการอ่าน
4. พัฒนาการอ่านตามระดับความรู้
5. อ่านเรื่องเดียวกันหลายครั้งจะได้รสต่างกัน
6. เลือกอ่านงานเขียนของนักเขียนอาวุโสที่มีทัศนะตรงกัน
7. อ่านได้ทุกเวลา
8. ต้องอ่านด้วยวิจารณญาณ
9. อย่าเบื่อง่ายต้องมีเหตุผลของตนเอง

หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านการที่ผู้เรียนจะบรรลุถึงพฤติกรรมการเรียนด้านการอ่านนั้น ผู้สอนควรคำนึงหลักจิตวิทยาบางประการในการอ่านด้วย จึงมีนักจิตวิทยาได้กล่าวถึงหลักจิตวิทยาการอ่านไว้ ดังนี้

¹ แมนมาส ขวาลิต, การสร้างสังคมนักอ่านและการใช้สารสนเทศ, ใน สรุปผลการสัมมนา ระดับชาติว่าด้วยการรณรงค์เพื่อพัฒนาการอ่าน, (กรุงเทพมหานคร: ประเมษฐ์การพิมพ์, 2528), หน้า 9.

สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรรย์¹ ได้กล่าวไว้และสรุปได้ว่า ครูควรคำนึงความพร้อมของนักเรียน ซึ่งแต่ละคนจะมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกันก่อนเรียนจึงควรเตรียมโดยการทดสอบและเตรียมความพร้อมด้านอื่นๆ ด้วยเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถและทักษะพื้นฐานที่จำเป็นก่อน รวมทั้งความแน่ใจของผู้เรียนที่มีต่อการอ่านเรื่องราวด้วย ฉะนั้นครูจึงควรจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียนเพื่อให้การสอนเกิดประสิทธิภาพ

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์² กล่าวถึงการเกี่ยวพันระหว่างสมองกับดวงตาซึ่งทำให้เกิดการอ่านสรุปได้ว่าสมองเป็นแหล่งรับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัส หนังสือ จะผ่านดวงตาเข้าสู่สมองเป็นระยะๆ และสมองจะเก็บสิ่งที่สนใจไว้ ดวงตาจึงเป็นประตูแรกของการอ่านที่นำความรู้ไปสู่สมอง

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์³ ได้กล่าวว่า ทฤษฎีเน้นความสัมพันธ์ของข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นใจความสำคัญของสารเป็นหลักในข้อความหนึ่งๆ จะมีความสำคัญเมื่อผู้อ่านได้อ่านสารแล้วจะนำใจความแต่ละข้อความมารวมกันให้ต่อเนื่องแล้วทำความเข้าใจข้อความเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง ทฤษฎีนี้ยังแยกออกไปตามแนวคิดของ

แฮร์ริส⁴ (Harris) ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องประสบการณ์เดิมว่า "พื้นฐานประสบการณ์เดิมของนักเรียน จะช่วยสร้างความคิดรวบยอดซึ่งมีอิทธิพลต่อการตีความในสิ่งที่อ่าน ความคล้ายคลึงกันระหว่างพื้นฐานประสบการณ์ของผู้เขียนและผู้อ่าน จะทำ ให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในการอ่านสมบูรณ์ยิ่งขึ้น"

นักการศึกษา ได้แก่ทฤษฎีของ Trobasso และ Clark และทฤษฎีของ Rumelhar

1) ทฤษฎีเน้นความสัมพันธ์ของข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นใจความสำคัญของสารเป็นหลัก ในข้อความหนึ่ง ๆ จะมีใจความสำคัญ เมื่อผู้อ่านได้อ่านสารแล้ว จะนำใจความสำคัญในแต่ละข้อความมารวมกันโดยให้ต่อเนื่อง แล้วทำความเข้าใจใจความเหล่านั้นอีกครั้ง ทฤษฎีนี้ยัง

¹ สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรรย์, **วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 99.

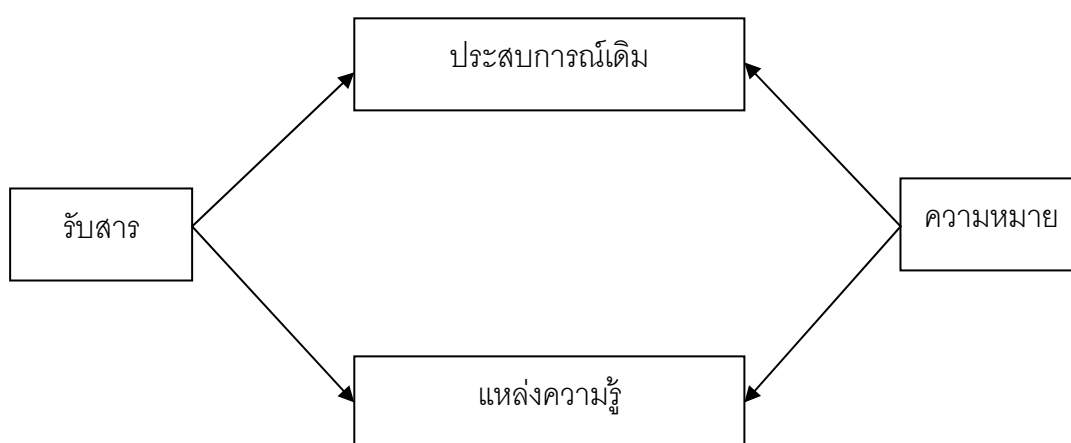
² ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์, **การจัดการส่งเสริมการอ่าน**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2524), หน้า 36.

³ อ้างแล้ว, สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, **หลักและวิธีการสอนอ่านภาษาไทย**, หน้า 56-57.

⁴ Harris, Albert J., and Edward R. Sipay, **How to teach Reading**, (New York: Longmans, Inc., 1979), p. 168.

แยกออกไปตามแนวคิดของนักการศึกษา ได้แก่ ทฤษฎีของ Trabasso ทฤษฎีของ Chase และ Clark ทฤษฎีของ Rumelhart¹ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. **ทฤษฎีของ Trabasso** ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการ คือ ผู้อ่านรับรู้สาร ต่อจากนั้นจะทำการเปรียบเทียบโดยอาศัยประสบการณ์เดิม ทฤษฎีนี้ได้เน้นว่าระดับการอ่านจะไม่คงที่ ในขณะที่อ่านข้อความ ผู้อ่านจะควบคุมเพียงโครงสร้างผิวเผิน จนกว่าสารที่รับรู้จักได้รับการเปรียบเทียบ แบ่งเป็น 3 ขั้น ดังภาพ

ภาพประกอบ 2.1 ลำดับขั้นการอ่านตามทฤษฎีของทราบาสโซ

ที่มา: สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, **หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2545), หน้า 58.

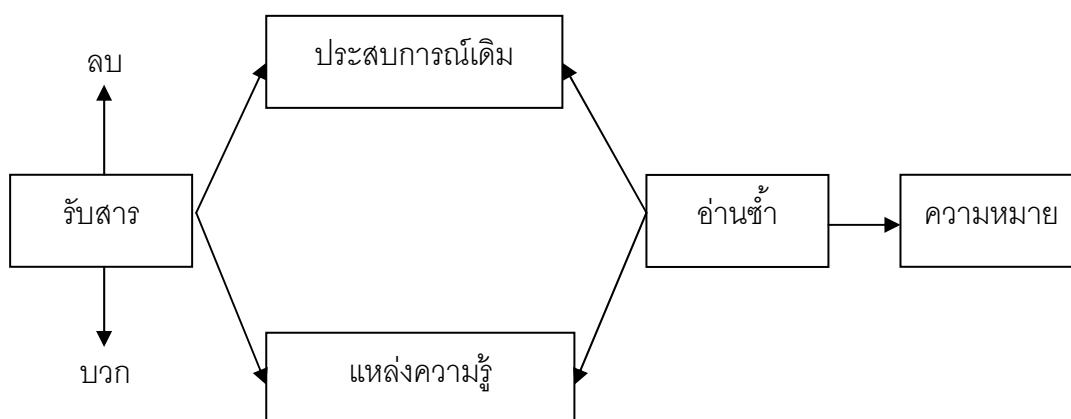
ก. การรับสาร โดยใช้สายตารับรู้

ข. การใช้ประสบการณ์เดิม ความจริง และภาพ ทำการเปรียบเทียบกับสารที่ได้รับว่าแตกต่างไปจากประสบการณ์เดิมหรือไม่ ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่รู้จัก ผู้อ่านจะอ่านทบทวน 2-3 ครั้ง จนกว่าจะตัดสินใจว่าอะไรคือคำตอบที่แท้จริง

ค. คำตอบที่ได้จากการเปรียบเทียบคือประสบการณ์เดิม หรือโดยอาศัยความรู้จากแหล่งอื่นมาช่วยตัดสินใจนั้น ถือว่าเป็นความรู้ใหม่ที่ได้จากการอ่าน

¹ อ้างแล้ว, สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, **หลักและวิธีการสอนอ่านภาษาไทย**, หน้า 58.

2. ทฤษฎีของ Chase และ Clark เป็นทฤษฎีที่เน้นถึงความสัมพันธ์ของใจความที่อ่านกับประสบการณ์เดิม โดยมีขั้นตอนการอ่าน ดังภาพ

ภาพประกอบ 2.2 ลำดับขั้นตอนการอ่านตามทฤษฎีของเชสและคลาร์ค

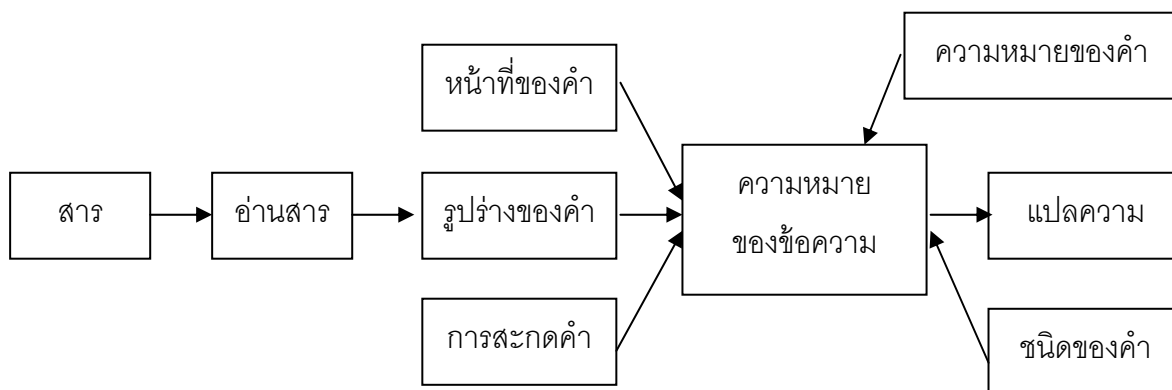
ที่มา: สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, **หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2545), หน้า 58.

ก. ผู้อ่านจะรับสารและทำการเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของจริง และภาพ ถ้าไม่ตรงกับข้อมูลดังกล่าว หรือยังไม่มีความแน่ใจ ก็จะใช้วิธีการอ่านซ้ำข้อความนั้น ๆ

ข. สารที่ให้ความรู้ลึกในทางลบ จะใช้เวลาในการรับรู้ไวและนาน หมายความว่า เมื่อรับรู้แล้วจะเก็บไว้นานกว่าสารจะให้ความรู้ลึกทางบวก ซึ่งระยะเวลาในการเก็บจะสั้นกว่าหรืออาจลืมได้เร็วกว่าสารที่ให้ความรู้ลึกทางลบ

ค. ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะ และความหมายของคำจะได้รับการบันทึกไว้ในสมอง

3. ทฤษฎีของ Rumelhart ได้กล่าวถึงการอ่านว่าเป็นกระบวนการที่ทำงานคล้ายกับเครื่องคอมพิวเตอร์ มีความซับซ้อน แต่แต่ละขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์กัน ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะทำให้การอ่านไม่สมบูรณ์ ดังภาพ

ภาพประกอบ 2.3 รูปแบบการอ่านตามทฤษฎีของ Rumelhart

ที่มา : สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, **หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2545), หน้า 60.

ผู้อ่านจะเริ่มต้นด้วยการอ่านสาร โดยพิจารณารูปร่างของคำที่รู้จัก เพื่อทำความเข้าใจความหมาย ต่อจากนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความหมายของคำกับความรู้อื่นๆ เพื่อเป็นการพิสูจน์หาข้อเท็จจริง โดยผู้อ่านจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของคำ ความหมาย การสะกดคำ และชนิดของคำ องค์ประกอบเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถแปลความของสารได้ หลักสำคัญของทฤษฎีมีอยู่ 4 ประการ คือ

ก. การที่ผู้อ่านจะรับรู้คำนั้นเป็นคำชนิดใด ต้องสังเกตหน้าที่ของคำที่อยู่ใกล้เคียงกันในประโยคเดียวกัน หรือในข้อความใกล้เคียงกัน ว่าคำนั้นทำหน้าที่อย่างไร

ข. การที่ผู้อ่านจะรับรู้ความหมายของคำขึ้นอยู่กับความเข้าใจความหมายของคำใกล้เคียง อาจเป็นคำที่มาก่อนหรือมาหลังก็ได้ จะเป็นแนวทางชี้แนะให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำใหม่ได้เร็วขึ้น

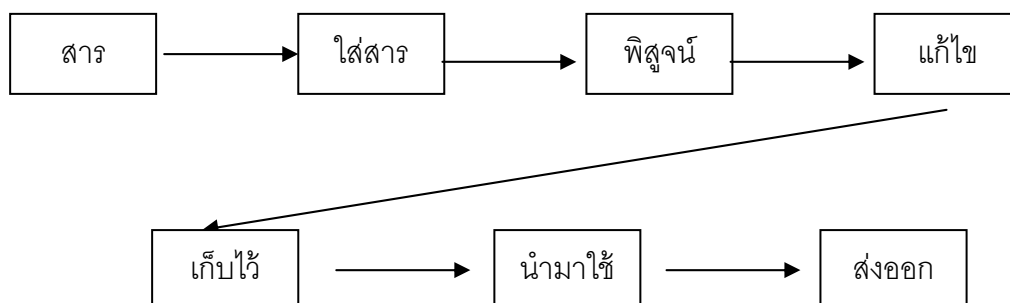
ค. การที่ผู้อ่านจะรับรู้หน้าที่ของคำนั้น ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้อ่านเกี่ยวกับหน้าที่ของคำอื่นที่มาก่อนหรือมาหลังคำใหม่ จะเป็นแนวทางช่วยชี้แนะหน้าที่ของคำใหม่ให้ผู้อ่านเข้าใจ

ง. การที่ผู้อ่านจะแปลความหมายของคำ ขึ้นอยู่กับการชี้แนะของคำบางคำ จะเห็นได้ว่าทฤษฎีเหล่านี้เน้นความสัมพันธ์ของคำ ประโยค และข้อความ ผู้อ่านจะต้องรู้จักความหมายของคำ ชนิด/หน้าที่ รูปร่างและสะกดได้ จะช่วยให้เข้าใจความหมายของการสื่อสารทั้งหมด

2) **ทฤษฎีเน้นการวิเคราะห์ข้อความ** เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญขององค์ประกอบย่อยของประโยค เช่น ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย นอกจากนั้น ต้องรู้จักคำชนิดต่าง ๆ เช่น คำนาม สรรพนาม กริยา ฯลฯ การเข้าใจหน้าที่และความหมายที่แท้จริงจะช่วยให้เข้าใจความหมายของข้อความหรือเรื่องที่อ่าน ผู้สนับสนุนทฤษฎีนี้ได้แก่ Dawes และ Frederiken ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ทฤษฎีของ Dawes ได้กล่าวว่า ข้อความหรือเรื่องราวที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงประโยคให้มีความเกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนเป็นที่เข้าใจของผู้อ่าน ในลักษณะเช่นนี้ถือว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวก ความสัมพันธ์ในที่นี้คือ ความหมายเกี่ยวข้องกับความหมายในแต่ละประโยคนั้นเอง แม้บางครั้งประโยคแต่ละประโยคไม่ได้เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กัน หากผู้อ่านพยายามตีความหมายให้มาเกี่ยวข้องกันก็สามารถสร้างความสัมพันธ์ของประโยคได้

2. ทฤษฎีของ Frederiken ทฤษฎีนี้ได้นำโครงสร้างทางหลักภาษาเป็นแกนสำหรับสร้างความเข้าใจในการอ่าน กล่าวคือ ผู้อ่านจำเป็นต้องทำความเข้าใจความหมายของถ้อยคำในประโยค การเข้าใจหน้าที่ของคำ การนำถ้อยคำมาเชื่อมโยง โดยอาศัยหลักวิธีการทางภาษา ซึ่งโครงสร้างของประโยคจะประกอบด้วย ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย

ภาพประกอบ 2.4 กระบวนการอ่านตามแนวคิดของ Frederiken

ที่มา: สุนนทา มั่นเศรษฐวิทย์, **หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2545), หน้า 62.

ผู้อ่านจะเริ่มต้นด้วยการอ่านสารโดยพิจารณารูปร่างของคำที่รู้จัก เพื่อทำความเข้าใจความหมาย ต่อจากนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความหมายของคำกับความรู้เดิมที่มีอยู่เพื่อเป็นการพิสูจน์หาข้อเท็จจริง โดยผู้อ่านจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของคำ ความหมาย การสะกดคำ และชนิดของคำ องค์ประกอบเหล่านี้ช่วยให้ผู้อ่านสามารถแปลความของสารได้ หลักสำคัญของทฤษฎีมีอยู่ 4 ประการ คือ

ก. การที่ผู้อ่านจะรับรู้ว่าคุณนั้นเป็นคำชนิดใด ต้องสังเกตหน้าที่ของคำที่อยู่ใกล้เคียงในประโยคเดียวกันหรือในข้อความใกล้เคียงกันว่า คำนั้นทำหน้าที่อย่างไร

ข. การที่ผู้อ่านจะรับรู้ความหมายของคำขึ้นอยู่กับความเข้าใจความหมายของคำใกล้เคียงอาจเป็นคำที่มาก่อนหรือมาทีหลังก็ได้ จะเป็นแนวทางชี้แนะให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายใหม่ได้เร็วขึ้น

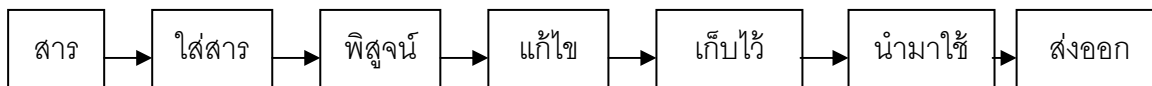
ค. การที่ผู้อ่านจะรับรู้หน้าที่ของคุณนั้น ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้อ่านเกี่ยวกับหน้าที่ของคำอื่นที่มาก่อนหรือมาหลังคำใหม่ จะเป็นแนวทางช่วยชี้แนะหน้าที่ของคำใหม่ให้ผู้อ่านเข้าใจ

3. ทฤษฎีเน้นการวิเคราะห์ข้อความ เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญขององค์ประกอบย่อยของประโยค ได้แก่ ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย ผู้ที่สนับสนุนทฤษฎีนี้ได้แก่ ดอร์เวส (Dawes) และเฟรดเดอริเคน (Frederiken) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ก. ทฤษฎีดอร์เวส ได้กล่าวว่า ข้อความหรือเรื่องราวที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงประโยคให้มีความเกี่ยวข้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจนเป็นที่เข้าใจของผู้อ่าน ในลักษณะเช่นนี้ถือว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวก ความสัมพันธ์ในที่นี้คือความเกี่ยวข้องกับความหมายในแต่ละประโยคนั้นเอง

ข. ทฤษฎีของเฟรดเดอริเคน ทฤษฎีนี้ได้นำโครงสร้างทางหลักภาษาเป็นแกนสำหรับสร้างความเข้าใจในการอ่าน กล่าวคือผู้อ่านจำเป็นต้องทำความเข้าใจความหมายของถ้อยคำในประโยค การเข้าใจหน้าที่ของคำ การนำถ้อยคำมาเชื่อมโยง โดยอาศัยวิธีการทางหลักภาษาซึ่งโครงสร้างของประโยคจะประกอบด้วย ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย นอกจากนี้เขายังได้กล่าวว่าการอ่านเป็นกระบวนการที่คล้ายกับโปรแกรมของเครื่องคิดเลข เมื่อใส่สารเข้าไปในโปรแกรมแล้ว จำเป็นต้องได้รับการพิสูจน์จากผู้อ่านว่าถูกต้องหรือไม่ ทั้งนี้โดยใช้ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านมาเปรียบเทียบหรือตัดสิน เมื่อได้รับการพิสูจน์แล้วจึงทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไขด้วยการเก็บส่วนที่เป็นความรู้ไว้ในสมอง ส่วนที่ไม่จำเป็นก็จะทิ้งไป ความรู้ที่เก็บไว้นั้นจะได้รับการนำมาใช้เมื่อถึงเวลาจำเป็น

กระบวนการอ่านตามแนวคิดของ Frederiken

ภาพประกอบ 2.5 กระบวนการการอ่านตามแนวคิดของเฟรดเดอริเคน

ที่มา: สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, **หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2545), หน้า 62.

ในเรื่องของการสอนอ่านได้มีนักทฤษฎีและนักการศึกษาได้เสนอทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านไว้ ดังนี้

4. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

เพียเจต์¹ (Reutzel; & Cooler. 1996) ได้แสดงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงโต โดยแบ่งออกเป็น 4 ลำดับขั้น กล่าวถึง การใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์เป็นหลักในการสอนอ่าน ดังนี้

ก. ระยะประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensorimotor) เป็นระยะที่เด็กจดจำสิ่งต่างๆ โดยการจับต้อง การสอนอ่านจำเป็นต้องใช้รูปธรรมเป็นอันดับแรก

ข. ระยะก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Thought) เป็นระยะที่ความคิดเป็นไปโดยการหาความสัมพันธ์สิ่งของต่างๆ เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ แต่ยังไม่สมบูรณ์ และยังไม่มีเหตุผล มีความสามารถในการใช้ภาษาแต่เป็นภาษาที่เกี่ยวข้องกับตนเองเป็นส่วนใหญ่ ความคิดขึ้นอยู่กับสิ่งที่รับรู้หรือสิ่งที่เห็นด้วยตา ดังนั้นในการสอนอ่านจึงยังคงใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรม

ค. ระยะปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรม (Concrete Operation) ระยะนี้เป็นระยะที่การคิดอย่างมีเหตุผลเกิดขึ้น การสอนอ่านสามารถสอนในลักษณะนามธรรมได้

ง. ระยะปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operation) เป็นระยะที่มีการคิดอย่างนามธรรมและการสร้างความคิดรวบยอดเกิดขึ้นอย่างมั่นคง สามารถสอนอ่านให้เข้าใจความหมายอ่านอย่างอนุมานและอ่านเพื่อประเมินได้

¹ Reutzel, R.D., & Cooler R.B., Teaching children to read: From basals to books, 2nd Ed, (Englewood Cliffs, NJ: Merrill, 1996), p. 75.

5. ทฤษฎีสเกีมา

สเกีมา (Schemas) คือโครงสร้างของข้อมูลที่แสดงถึงความคิดรวบยอด ซึ่งเก็บไว้ในความทรงจำ มีโครงสร้างความรู้ที่เกี่ยวกับความคิดรวบยอดต่างๆ เกี่ยวกับวัตถุ สถานการณ์ ประสบการณ์ การจัดลำดับประสบการณ์ เหตุการณ์ และลำดับของเหตุการณ์ การกระทำและลำดับของการกระทำต่างๆ¹ (Reutzel & Cooler, 1996)

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านสรุปได้ว่า ทฤษฎีการอ่านมีหลายทฤษฎีแต่ละทฤษฎีจะเน้นการรับสาร และการส่งสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน กระบวนการอ่านจะมีความซับซ้อน สัมพันธ์กันทุกขั้นตอนตั้งแต่หน่วยย่อย คือคำไปจนถึงหน่วยใหญ่ คือประโยค การเข้าใจโครงสร้างทางหลักภาษาเป็นแกนสำคัญในการสร้างความเข้าใจในการอ่าน คือการอ่านจำเป็นต้องทำความเข้าใจความหมายของถ้อยคำในประโยค การเข้าใจหน้าที่ของคำ การนำถ้อยคำมาเชื่อมโยงโดยอาศัยวิธีการทางหลักภาษา และโครงสร้างของประโยค การอ่านยังเป็นโครงสร้างของข้อมูลที่แสดงถึงความคิดรวบยอด ซึ่งเก็บไว้ในความทรงจำมีโครงสร้างของความรู้ที่เกี่ยวกับความคิดรวบยอดต่างๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ประสบการณ์ การจัดลำดับเหตุการณ์ และการกระทำต่างๆ

2.4.2 รูปแบบการอ่าน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์² กล่าวว่า รูปแบบการอ่านของนักจิตวิทยา นักภาษาศาสตร์ และนักการศึกษาที่นำมาประยุกต์ใช้ในการสอนอ่าน ที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับประสบการณ์เดิม มี 3 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการอ่านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการสื่อสาร ผู้ส่งสารคือ ผู้เขียนส่วนผู้รับสารคือ ผู้อ่าน สารที่ถูกส่งไปจากผู้เขียนมีรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น นิทาน สารคดี บทความ เป็นต้น ความสามารถในการรับสารของผู้อ่านเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายอย่างได้แก่ ช่องทางในการส่งสารที่จะให้ถึงมือผู้อ่าน อาจมีปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้ผู้อ่าน อ่าน ช้าลง เช่น เสียงรบกวน สารไม่ชัดเจน การใช้ภาษา และตัวอักษร รวมไปถึงตัวผู้อ่านเองที่อาจมีปัญหาทางสายตา หรือสมองทำให้มีผลต่อการอ่านด้วย รูปแบบของการอ่านในลักษณะนี้ผู้อ่านจะพยายามจับใจความของสารที่ผู้เขียนส่งมาซึ่งจะได้รับมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับข้อบกพร่องดังกล่าวข้างต้น

¹ Ibid., Reutzel, R.D., & Cooler R.B., Teaching children to read: From basals to books p. 75.

² อ้างแล้ว, สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, **หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย**, หน้า 135-136.

2. รูปแบบการอ่านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการเข้าใจสารที่อ่าน ซึ่งให้เห็นว่าเมื่อผู้อ่านรับรู้ข้อความในสารแล้วผู้อ่านก็จะทำ ความเข้าใจเรื่องราวทั้งหมด โดยจัดเรียงลำดับให้ถูกต้องและสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียนได้ รูปแบบนี้เน้นความสำคัญของผู้อ่านและสารที่อ่านให้มีความเหมาะสมกันเพื่อจะรับรู้และเข้าใจเรื่องราวได้ถูกต้อง

3. รูปแบบการอ่านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบน-ล่าง รูปแบบการอ่านแบบนี้เน้นความสำคัญที่สมองของผู้อ่าน ผู้อ่านต้องทำ ความเข้าใจเรื่องราวทั้งหมดที่ปรากฏในสาร รวมทั้งต้องพิจารณาคุณค่าและประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้รับ ต่อจากนั้นจึงวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับโครงสร้างของประโยค หน้าที่ ชนิด และความหมายของคำ ดังนั้นคำ ว่า "บน" จึง หมายถึง สมองของผู้อ่านหรือการจับใจความของสมอง ส่วนคำ ว่า "ล่าง" จึงหมายถึง คำ ที่ปรากฏอยู่ในสารหรือการทำ ความเข้าใจเรื่องราวก่อนแล้วจึงวิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับคำ และประโยคต่อไป

รูปแบบการอ่านทั้งสาม จึงสอดคล้องกับทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างข้อความ กับ ประสพการณ์เดิม ทั้งนี้เพราะการอ่านที่เน้นความสำคัญของการทำ ความเข้าใจเรื่องราวนั้นถ้ามี ประสพการณ์เดิมก็จะช่วยให้อ่านเร็วขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าไม่มีประสพการณ์เดิมก็จะทำ ให้ อ่านช้า ทั้งสามรูปแบบสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีสอนที่เน้นการอ่าน

เนื้อเรื่องตามจุดมุ่งหมายในขั้นพื้นฐานและขั้นสูง ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบย่อย จะปฏิบัติภายหลังที่ได้อ่านเนื้อเรื่องเข้าใจดีแล้วส่วนรูปแบบการอ่านที่ประยุกต์ใช้กับการสอนอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการวิเคราะห์ข้อความ¹ ได้แก่

1. รูปแบบการอ่านที่เน้นความสำคัญของคำ เป็นการสอนอ่านที่เริ่มด้วยการจับคู่ ตัวอักษรเข้าด้วยกัน เพื่ออ่านออกเสียงคำ ให้ถูกต้อง ในขั้นต่อไปจึงทำ ความเข้าใจความหมายของคำ ประโยค และ ข้อความตามลำดับ ผู้อ่านจะสะกดคำ ได้ถูกต้อง จำ เป็นต้องรู้จักรูปร่างของ ตัวอักษร และเสียง จึงสามารถออกเสียงเป็นคำ ได้ถูกต้อง ส่วนการรู้จักความหมาย หน้าที่ และ ชนิดของคำ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถอ่านเรื่องราวได้เข้าใจ

2. รูปแบบการอ่านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการล่าง-บน เน้นสารที่อ่าน ผู้อ่านจะ วิเคราะห์คำ ซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยที่เล็กที่สุดและมีความหมาย ทำ ความรู้จักรูปร่าง หน้าที่ ชนิด และความหมายของคำ เพื่อนำ ไปสู่ความเข้าใจโครงสร้างและความหมายของประโยคตลอดจน เข้าใจข้อความที่อ่าน สมองจะสรุปแนวคิด รวมทั้งประเมินคุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการอ่าน

¹ อ่างแล้ว, สุณันทา มั่นเศรษฐวิทย์, *หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย*, หน้า 135-136.

จะเห็นว่ารูปแบบการอ่านทั้งสองรูปแบบสอดคล้องกับทฤษฎีวิเคราะห์ข้อความ โดยเน้นความสำคัญของคำ ผู้อ่านจะอ่านเรื่องราวได้เข้าใจดีนั้นต้องมีความรู้เกี่ยวกับคำ สะกดคำ ได้ รู้จักหน้าที่ ชนิด และความหมาย ซึ่งจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่ความเข้าใจโครงสร้างของประโยค เข้าใจความหมายของประโยค ข้อความ และเรื่องที่อ่านจากทฤษฎีและรูปแบบการอ่านดังกล่าว สามารถแบ่งวิธีสอนอ่านได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. วิธีสอนอ่านโดยนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ แล้วร่วมกันอภิปรายพร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ในเรื่องต่อจากนั้นจึงอภิปรายความหมายของคำ หน้าที่ของคำ และชนิดของคำ
2. วิธีสอนอ่านโดยนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการแนะนำ ให้นักเรียนรู้จักคำ ศัพท์ที่สำคัญ เพื่อมุ่งให้นักเรียนรู้จักความหมายของคำ และนำไปใช้ได้ถูกต้อง แล้วจึงอ่านเนื้อเรื่อง
3. วิธีสอนอ่านโดยนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการให้รู้จักโครงสร้างของประโยค ชนิดและหน้าที่ของคำ ที่ปรากฏในประโยคก่อนการอ่านเรื่อง

สนธิ ตั้งทวี¹ ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการสอนอ่านว่า การสอนอ่านภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาชั้น ครูควรฝึกให้นักเรียนได้รู้จักจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ให้รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์เรื่องที่อ่าน จดบันทึกเรื่องราวที่อ่านได้อย่างมีขั้นตอน และสามารถนำ ความรู้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ต่อการพูดและการเขียนในโอกาสต่อไป

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการสอนอ่านเป็นสิ่งที่กำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป้าหมายสำคัญในการสอนอ่านมี 2 ด้าน คือ ด้านความรู้ และด้านจิตพิสัย ซึ่งหลักสูตรภาษาไทยกำหนดไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมตามที่กำหนด ภายหลังการเรียนการสอน กล่าวคือ สามารถนำ ความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน วันและมโนสยที่ดีในการอ่าน การกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนอ่านได้ชัดเจนสัมพันธ์กันทั้งด้านความรู้และจิตพิสัย จะช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนอ่านและเกิดการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.4.3 หลักการและทฤษฎีการสอนอ่าน

สภาพสังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมซึ่งมีเทคโนโลยีเกิดขึ้นมากมาย ช่วยให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายจากเทคโนโลยีเหล่านั้น โลกที่เคยกว้างใหญ่กลับแคบลงเพราะมีการติดต่อสื่อสารทั่วถึงกันในทุกท้องถิ่น

¹ สนธิ ตั้งทวี, ศิลปะการสอนภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พริ้นติ้งเฮาส์, 2531), หน้า 30.

จึงจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาทักษะการอ่านให้รวดเร็ว สอดคล้องกับความเจริญของสังคม ครูจึงจำเป็นต้องศึกษาวิธีการอ่านในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจะนำไปฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้วิธีเหล่านั้น อย่างไรก็ตามวิธีการอ่านที่ดีนั้นควรมีทฤษฎีการอ่านรองรับ เพื่อจะได้มองเห็นวิธีการดำเนินงานได้เหมาะสม¹

นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะหลักการและทฤษฎีการสอนอ่านที่เน้นบทบาทของความรู้หรือประสบการณ์เดิมไว้ ดังเช่น คลาร์ค และซิลเบอร์สไตน์ (Clarke & Sillberstien, 1979) ให้แนวคิดไว้ว่า ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จะมีความหมายได้ก็ต่อเมื่อผู้รับสามารถสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นเข้ากับสิ่งที่ตนรู้จักอยู่แล้ว **รูเมลฮาร์ท**² (Rumelheart, 1983) กล่าวถึงองค์ประกอบของความเข้าใจการอ่านว่าขึ้นอยู่กับความรู้ ทางด้านภาษาศาสตร์ (Linguistic Knowledge) และความรู้ทั่วไปอื่น (General Knowledge of the World) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการนำเอาข้อมูลความรู้ที่สะสมอยู่ในความทรงจำ (Schema) มาใช้อธิบายการอ่าน **แฮร์ริส**³ (Harris, 1976) ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องประสบการณ์เดิมว่า “พื้นฐานประสบการณ์เดิมของนักเรียนจะช่วยสร้างความคิดรวบยอดซึ่งมีอิทธิพลต่อการตีความในสิ่งที่อ่านความคล้ายคลึงกันระหว่างพื้นฐานประสบการณ์ของผู้เขียนและผู้อ่านจะทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในการอ่านสมบูรณ์ยิ่งขึ้น”

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีประสบการณ์เดิมเป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงกลุ่มความรู้ที่ประกอบด้วยโครงสร้างของความรู้ของมนุษย์ที่มีอยู่แต่เดิมแล้ว (Schemata หรือ Framework) หรือ Knowledge Structure) และมนุษย์มีกระบวนการรับย่อยข่าวสารเพื่อประสิทธิภาพของการสื่อความหมายโครงสร้างนี้ชี้ให้เห็นความรู้ที่เรียงรายกันอยู่แล้วเป็นลำดับขั้นและจัดกลุ่มตามคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกันโครงสร้างความรู้ ตามหลักการและทฤษฎีความรู้เดิม แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. โครงสร้างเกี่ยวกับความรู้รูปแบบ (Formal Schema) หมายถึง การที่ผู้อ่านมีโครงสร้างความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของงานเขียนในลักษณะต่าง ๆ เช่น การเขียนเชิงสาธกโวหาร

¹ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, **วิธีการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน**, ใน ประมวลสาระชุดวิชาการ, 2537, หน้า 128.

² Rumelheart. D. E., Schemata: The building block of cognition, In **Comprehension and teaching research review**, (New York: International Reading Association, 1983), pp. 22 - 23.

³ Harriss, L. A., **Reading instruction: Diagnostic teaching in the classroom**, (2nd ed.), (NewYork: Macmillan, 1976), p. 168.

นิทานนิยาย วิทยาศาสตร์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ถ้าผู้อ่านมีความรู้สึกไวต่อโครงสร้างของการเขียน และรู้จักใช้ความรู้เดิมให้เป็นประโยชน์ในขณะที่อ่าน ก็จะช่วยให้เกิดความเข้าใจและมีความทรงจำได้มาจากลักษณะโครงสร้างของงานเขียนเรื่องราวต่างๆ จะแตกต่างกันไปและมีลักษณะเฉพาะแต่ละชนิดเช่น นิทาน หรือเรื่องสั้น จะมีโครงสร้างเป็นฉาก (Setting) เริ่มเรื่อง (Beginning) ลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง (Development) และตอนจบ (Ending) เป็นต้น

2. โครงสร้างความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา (Content Schemata) คือ การที่ผู้อ่านมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งมาก่อนจะทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น ผู้อ่านที่มีโครงสร้างความคิดในแขนงของเนื้อเรื่องที่อ่านจะรับเรื่องที่ได้เร็วกว่าผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ความรู้ทางเนื้อหานี้มาก่อน

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์¹ ได้กล่าวถึงทฤษฎีการสอนอ่าน 2 ทฤษฎีที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนการสอนอ่านนั้นคือทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับประสบการณ์เดิมและทฤษฎีวิเคราะห์ข้อความของสาร สรุปได้ดังนี้

1. ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับประสบการณ์เดิมระบุว่า เมื่อผู้อ่านได้อ่านสารประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบันเทิงและวิชาการ ก็พยายามโยงเข้าสู่ประสบการณ์เดิม และใช้ประสบการณ์เดิมที่ตนเองมีอยู่เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจเพื่อยอมรับหรือไม่ต่อไป แต่ถ้าเรื่องที่อ่านนั้นเคยมีประสบการณ์มาก่อน ผู้อ่านจะอ่านซ้ำ 2-3 ครั้ง จนกว่าจะแน่ใจแล้วตัดสินใจข้อมูลที่ได้รับการยอมรับ แล้วจะเก็บไว้ในสมองเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป ส่วนข้อมูลที่ไม่ยอมรับจะเพิกเฉยและไม่สนใจ นักการศึกษาทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของประสบการณ์ทางภาษาที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน ประสบการณ์ทางภาษาของผู้อ่านได้มาจากการฟังการสนทนา และการอ่านสารประเภทต่างๆ

2. ทฤษฎีวิเคราะห์ข้อความของสารระบุว่า เมื่อผู้อ่านได้อ่านสารแล้วจะต้องวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา เพื่อหาคำที่ทำหน้าที่ต่างๆ กัน สารประเภทต่างๆ ถ้าใช้คำได้ถูกต้องตามหน้าที่และตามชนิดก็จะช่วยให้ผู้อ่านสื่อความหมายได้เข้าใจ สารบางเรื่องที่ผู้อ่านแล้วไม่เข้าใจเป็นเพราะผู้เขียนใช้คำไม่ถูกหน้าที่และไม่สอดคล้องกับชนิดของคำทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายผิดนักการศึกษา ที่สนับสนุนวิธีนี้ได้แก่ อาร์ เอ็ม ดาเวส (R.M. Dawes) และซี เอช เฟรเดอริเคน (C.H. Frederiken) การอ่านที่อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีทั้งสองจะมีลักษณะแตกต่างกันถ้าอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีแรก จะเน้นใจความสำคัญของสารที่อ่านกับประสบการณ์ทางภาษาที่นักเรียน

¹ อ้างแล้ว, สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, **วิธีการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน**, หน้า 128.

เคยมีมาก่อนถ้าอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีหลังจะเน้นองค์ประกอบย่อยของสาร คือคำที่จำแนกไปตามรูปร่างหน้าที่ ชนิด และความหมาย¹

เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย² กล่าวถึงทฤษฎีการสอนอ่านในปัจจุบันว่าทฤษฎีที่สำคัญคือ ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์และทฤษฎีทางจิตวิทยาซึ่งมีเป้าหมายของการสอนอ่านที่คล้ายคลึงกัน คือ ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถในการจับใจความสำคัญของรายละเอียดของเรื่อง และมีแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การให้ปัจจัยป้อนแก่ผู้เรียนที่แตกต่างกันไปบ้าง การสอนอ่านจึงควรผสมผสานระหว่างทฤษฎีการสอนอ่านทั้งทางภาษาศาสตร์และทางจิตวิทยาอย่างบูรณาการ โดยพิจารณาทั้งลักษณะทางธรรมชาติทางภาษาศาสตร์ที่มนุษย์พึงรับรู้ และมีประสบการณ์จากวัสดุที่อ่านหรือสิ่งที่อ่านในชีวิตจริง พร้อมทั้งคำนึงถึงกระบวนการทางการอ่านสรุปได้ว่า ทฤษฎีการสอนอ่านดังกล่าวข้างต้นมีอยู่ 3 ทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิม หรือทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับประสบการณ์เดิม

2. ทฤษฎีวิเคราะห์ความของสาร หรือทฤษฎีทางภาษาศาสตร์

3. ทฤษฎีทางจิตวิทยา

ทฤษฎีทั้ง 3 นี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษา และการทดลองเพื่อพัฒนาการสอนอ่านตลอดจนเป็นตัวกำหนดแนวทาง ขั้นตอนในการสอนเพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการทางธรรมชาติของมนุษย์ในการใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร และเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ทฤษฎีที่นำมาใช้สำหรับการสอนอ่านในงานวิจัยนี้ คือทฤษฎีประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิม ซึ่งน่าจะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายในการสอนอ่านและสามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนการสอนภาษาได้

2.4.4 กลวิธีในการสอนอ่าน

การสอนอ่านภาษาไทย ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการเลือกวิธีสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม วิธีสอนอ่านที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่จะช่วย

¹ เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย, การพัฒนาการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เล่ม 2, (กรุงเทพมหานคร: ประยูรวงศ์พิมพ์, 2536), หน้า 23.

² เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ให้นักเรียนประสบผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาและรวบรวมวิธีการสอนอ่านไว้หลายลักษณะ¹ เช่น

เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย² ได้รวบรวมวิธีการสอนที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านได้ค้นคว้ากระบวนการคิด (Thinking Process) ในขณะที่อ่าน และเสนอกระบวนการสอนอยู่ 2 กระบวนการ สำหรับใช้ในการวิเคราะห์เหตุผลของข้อความที่อ่าน ได้แก่ การติดตามว่าผู้เขียนจะพูด (เขียน) อะไร และการคิดว่าผู้เขียนหมายถึงอะไร วิธีการสอนตามกระบวนการดังกล่าวมีอยู่หลายวิธี คือ

วิธีการสอนโดยใช้โครงสร้างระดับยอด (Top Level Structure Method) เป็นวิธีสอนให้เกิดประสบการณ์ในการพิจารณาแนวคิดของผู้เขียน เพื่อวิเคราะห์ว่าเรื่องที่อ่านนั้นผู้เขียนใช้โครงสร้างการเขียนชนิดใด ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในโครงสร้างของการเขียน

เทคนิคการสอนแบบ RSM (The Reader Selected Miscues Technique) เป็นวิธีสอนเพื่อให้นักเรียนเดาความหมายของคำยากในข้อความที่อ่าน โดยมีครูช่วยอภิปรายซึ่งจะทำให้ นักเรียนเข้าใจยิ่งขึ้นและทราบว่าตนเองมีข้อบกพร่องตรงจุดไหน ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นและจะได้ทราบข้อบกพร่องของตนเองด้วย

เทคนิคการสอนอ่านโดยใช้กระบวนการโคลส (The Cloze Procedure) เป็นวิธีการหาคำที่หายไปจากเรื่องที่อ่าน เพื่อจะได้เพิ่มเติมให้ใจความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิธีการสอนอ่านอย่างมีประสิทธิภาพในวิชาต่าง ๆ (Effective Reading in Content Area or ERICA Method) เป็นวิธีสอนที่เน้นประสบการณ์ด้วยตนเองโดยผ่านประสบการณ์ 4 ตอน ดังนี้

1. การเตรียมสำหรับการอ่าน (Preparing for Reading)
2. การคิดในสิ่งที่อ่าน (Thinking through the Reading)
3. การแยกแยะความรู้ที่ได้จากการอ่าน (Extracting and Organizing Information)
4. การแปลความหรือตีความในสิ่งที่อ่าน (Translating Information)

ส่วนกระบวนการจากบนลงล่าง (Top-down Process) เป็นกระบวนการสอนที่นิยมกันมากทางด้านการอ่าน เพราะการสอนแบบนี้เน้นกระบวนการให้ความหมายโดยรวมแก่ผู้เรียน ก่อนที่จะให้ผู้เรียนได้เข้าใจองค์ประกอบย่อยของภาษาอื่น ซึ่งได้แก่ สระ พยัญชนะ ไวยากรณ์ ทั้งนี้ เนื่องจากพื้นฐานทางทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา เน้นการสื่อสารของมนุษย์โดยการอ่านที่ต้อง

¹ อ่างแล้ว, เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย, การพัฒนาการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เล่ม 2, หน้า 23.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 1 - 8.

อาศัยหนึ่ง ๆ ให้เป็นที่เข้าใจได้ จากประสบการณ์ของผู้อ่านที่ฝึกตีความหมายข้อความที่อ่านผ่าน การคิดด้วยตนเองนี้ สมอชัชวาลจะทำงานและสามารถระลึกถึงสิ่งที่อ่านได้ดี การจำศัพท์ รูปแบบ ประโยค และเนื้อเรื่องต่าง ๆ จะช่วยให้ประสบการณ์ในตัวอักษรที่พบเห็นได้มากพอที่จะพัฒนาการ เขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะต่อมาได้

นักภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยาที่มีชื่อเสียง กูดแมน และเบอร์ค¹ (Goodman & Burke, 1991) ได้ทำการวิจัยเพื่อการศึกษากระบวนการอ่านของผู้อ่าน และศึกษาว่าผู้อ่านที่อ่านได้ ดีนั้นใช้วิธีการอ่านอย่างไร ผลของการวิจัยพบว่า ผู้อ่านที่ดีจะใช้กระบวนการทางความคิดเพื่อ สำรวจ และจับใจความรวมในการอ่าน ก่อนที่จะพิจารณาองค์ประกอบย่อยของภาษา ทั้งนี้ เพราะ การอ่าน หรือการตีความจากสัญลักษณ์ โดยผ่านกระบวนการทางความคิดเห็นนั้น ผู้อ่านทุกคนจะ แสวงหาความหมายของสิ่งที่อ่านเป็นอันดับแรกเสมอ แต่การพิจารณาการอ่านเป็นเพียงแสวงหา ความหมายเพื่อเข้าใจสัญลักษณ์ของความหมายหรือตัวอักษรอย่างเดียวยังไม่เพียงพอกับการอ่าน ที่มีประสิทธิภาพ นักภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยาจึงตระหนักถึงการรับรู้การอ่านด้วย เช่น การถ่าย โอนความคิดรวบยอด รวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ ในการอ่าน ได้แก่ความสนใจ ประสบการณ์เดิม การระลึกถึงสิ่งที่อ่าน เป็นต้น

เสาวลักษณ์ รัตนวิษฐ์² พบว่า “โครงสร้างระดับยอด” (Top-level Structure) หรือ โครงการเขียน หรือโครงเรื่องของผู้เขียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้สามารถอ่านได้อย่างมี ประสิทธิภาพได้ การที่ผู้เรียนได้ตระหนักถึงลักษณะโครงเรื่องชนิดต่างๆ ของการเขียน ช่วยให้ ผู้เรียนพัฒนาการใช้โครงเรื่องของการเขียนนั้นในการจับใจความสำคัญ และจับรายละเอียดของเรื่อง ได้อย่างรวดเร็ว เพราะโครงสร้างการเขียนดังกล่าวจะบ่งบอกใจความสำคัญของเรื่องได้ว่า เป็น เรื่องเกี่ยวกับอะไร การโยงความรู้จากประสบการณ์เดิมมาใช้ในการอ่าน ช่วยให้ผู้อ่านสามารถอ่าน ได้ดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและมีจุดมุ่งหมายปลายทางที่แน่นอน³

นักจิตวิทยาทางสังคม เน้นความสำคัญของบริบทหรือความแวดล้อมของข้อความ ต่างๆ มีความหมายแตกต่างกันตามสถานการณ์และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องในบริบทนั้น

¹ Goodman, K. S., Reading, psycholinguistic guessing games, In Theoretical model's and process of reading, (New York: International Reading Association, 1991), pp. 3 - 11.

² อ้างแล้ว, เสาวลักษณ์ รัตนวิษฐ์, การพัฒนาการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เล่ม 2, หน้า 23.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23-24.

นักภาษาศาสตร์เชิงระบบเสนอแนะความเห็น ว่า ผู้อ่านที่ดีจะต้องเข้าใจถึงลักษณะหรือชนิดของข้อความต่างๆ ได้อย่างแท้จริงด้วย¹

จากความคิดเห็นของภาษาศาสตร์และนักจิตวิทยาดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าการสอนอ่านนั้น ต้องอาศัยเทคนิคหลายอย่างที่เน้นองค์ประกอบของกระบวนการอ่านให้อ่านผู้เรียน ซึ่งกระบวนการนั้น ๆ ย่อมต้องมาจากการมีโอกาสฝึกอ่านหาความคิดรวบยอด จับความสำคัญของเรื่องที่อ่าน และหารายละเอียดของเรื่องได้จากประสบการณ์เดิม จากการเดาความแฉล้มจากลักษณะและชนิดของข้อความที่ผู้เขียนใช้ ดังนั้นกระบวนการอ่านที่สมบูรณ์แบบจึงน่าจะใช้กระบวนการอ่านที่ต้องอาศัยการพัฒนาทั้งกระบวนการบนลงล่างและกระบวนการล่างขึ้นบน โดยพิจารณาความรวมของเรื่องลงสู่องค์ประกอบย่อยภาษาในระยะแรก และใช้กระบวนการล่างขึ้นบนเพื่อวิเคราะห์หน่วยย่อยพื้นฐาน โดยพิจารณา คำ ประโยค และโครงสร้างอื่นๆ ในระยะสุดท้าย กระบวนการอ่านแบบนี้ เรียกว่า กระบวนการอ่านเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive) โดยใช้ทั้งการสังเคราะห์และวิเคราะห์การอ่านเพื่อสื่อความหมายของสัญลักษณ์ระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน²

กรมวิชาการ³ ได้เสนอการสอนอ่านโดยอ่านคำที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวัน เช่น คำว่า พ่อ แม่ พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ไป หา ฉันทน์ เรา โรงเรียน มือ ขา ตา จะ เป็นต้น คำเหล่านี้เรียกว่า **คำคั่นตา (Sight Words)** การสอนคำ คำคั่นตาจะสอนให้อ่านเป็นคำโดยไม่ต้องสะกดคำแต่จะนำมาสอนอ่านบ่อยๆ ใช้พูด ใช้เขียนบ่อยๆ เพื่อให้จำคำได้แม่นยำ ให้ความหมายของคำโดยอ่านคำประกอบรูปภาพ หรือ ทำท่าทางประกอบเพื่อบอกความหมาย สอนอ่านเป็นประโยคเพื่อใช้คำนั้นป้องกันออกเสียงคำให้ถูกต้อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมการจำคำ ได้แก่ อ่านเป็นคำ เล่นเกม การสังเกตรูปคำหรือสังเกตพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ที่ประกอบเป็นคำ นั้นพร้อมกับออกเสียงคำให้ถูกต้อง

สรุปได้ว่า วิธีการสอนอ่านนั้นมีอยู่หลายวิธี วิธีสอนอ่านตามกระบวนการคิดซึ่งอิงหลักการอ่านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสอนการวิเคราะห์เหตุผล และความหมายของข้อความมีหลายวิธี ทุกวิธีการสอนที่กล่าวมานั้น ต่างก็มุ่งที่จะให้นักเรียนเกิดการถ่ายโอนความรู้ ความคิดจากการอ่านเนื่องจากทักษะการอ่านเป็นทักษะสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะทางภาษา ถ้า

¹ อ้างแล้ว, เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย, การพัฒนาการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เล่ม 2, หน้า 23-24.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 24.

³ กรมวิชาการ, คู่มือภาษาไทย ท 101 ท 102, ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2535), หน้า 86.

จะสอนให้นิสิตเกิดทักษะการอ่านที่ดี อาจารย์ผู้สอนจะต้องเลือกวิธีสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ วิธีสอนอ่านที่ดีจะต้องอาศัยเทคนิคหลายอย่างที่เน้นองค์ประกอบของกระบวนการอ่านจึงน่าจะใช้กระบวนการอ่านที่ต้องอาศัยการพัฒนาทั้งกระบวนการบนลงล่าง และกระบวนการล่างขึ้นบน เรียกว่า กระบวนการอ่านเชิงปฏิสัมพันธ์

2.5 จิตวิทยาการอ่าน

จิตวิทยาการอ่านมีความสำคัญต่อการอ่านมาก เพราะการอ่านเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการรับรู้ มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงจิตวิทยาการอ่านไว้ ดังนี้

จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์¹ ได้กล่าวถึงความเกี่ยวพันของสมองกับดวงตาซึ่งทำให้เกิดการอ่านไว้ว่า สมองเป็นแหล่งรวบรวมความรู้และจะรับรู้ได้โดยผ่านประสาทสัมผัสจาก อวัยวะสัมผัส เช่น หู ตา จมูก เป็นต้น เมื่อเราอ่านหนังสือ ตัวหนังสือที่ผ่านเข้าไปในดวงตา โดยตา จะเคลื่อนไหวเป็นระยะเพื่อรับรู้ตัวหนังสือนั้น นำไปสู่สมอง ซึ่งเมื่อตัวหนังสือผ่านตาไปสู่สมอง สมองก็จะเก็บสิ่งที่สนใจไว้ สมองจะบังคับให้ตาเคลื่อนไหวในการอ่าน ถ้าตาไม่เคลื่อนไหวแสดงว่าสมองไม่ทำงาน หรือสมองล้า ตาเป็นประตูแรกของการอ่านที่จะนำความรู้ที่ได้จากการอ่านการเห็น ไปสู่สมอง

ผกาศรี เย็นบุตร² ได้กล่าวถึงจิตวิทยาการอ่านไว้ว่า “กระบวนการอ่านประกอบด้วย การรับภาพตัวหนังสือและการแปลความหมายของภาพที่เห็นซึ่งมีกลไกในการอ่านคือ การจับตา ช่วงสายตา การเลื่อนสายตาและการย้อนกลับ”

ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล³ ได้ให้ความเห็นว่ากระบวนการอ่านประกอบด้วย 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นแรกการรู้จักคำ คือ การรับรู้ความหมายของถ้อยคำภาษาที่ผู้เขียนถ่ายทอดเป็นตัวอักษรให้เข้าใจตรงกัน ขั้นที่สองการเข้าใจความหมายของสาร คือ การเข้าใจสารให้ ตรงหรือใกล้เคียงกับวัตถุประสงค์ของผู้เขียน ขั้นที่สามการมีปฏิกิริยาต่อสาร คือ ผู้อ่านเป็น

¹ จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์, *การอ่านและพิจารณาหนังสือ*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2534), หน้า 36.

² ผกาศรี เย็นบุตร, *ทักษะความรู้ทางภาษา*, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออกคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2542), หน้า 58.

³ ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล, “การพัฒนาสมรรถภาพในการอ่าน” ในเอกสารการสอนชุดวิชาการใช้ภาษาไทย, เล่มที่ 2 หน่วยที่ 9, พิมพ์ครั้งที่ 14, (นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2536), หน้า 529 – 533.

ผู้ใช้ วิจารณ์ญาณตัดสินสารนั้นได้ โดยใช้ประสบการณ์การอ่าน และประสบการณ์ชีวิตร่วมกับความรู้ ความเข้าใจที่สะสมมาแต่เดิม และขั้นสุดท้ายการรวบรวมความคิด คือเป็นข้อที่ตัดสินว่าอ่านแล้ว เข้าใจเพียงใด

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์¹ ได้กล่าวถึงจิตวิทยาการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทำงานเกี่ยวข้องกันระหว่างสมองกับตา ตาต้องจ้องและกะพริบสลับกันไป การจ้องทำให้เห็นภาพชัดเจน และจะเกิดขึ้นภายในเสี้ยววินาทีในช่วงการจ้องหรือการเพ่ง ผู้อ่านจะมองเห็นคำ 2 - 3 คำ เรียกว่าช่วงการรับรู้ เมื่อไม่แน่ใจจะย้อนกลับไปดูอีกครั้งคนที่อ่านได้เร็วมักมีช่วงการรับรู้ กว้างในแต่ละช่วงมีคำหลายคำในบรรทัดหนึ่งๆ คนที่อ่านเร็วจะมีช่วงการรับรู้กว้าง ช่วงการ ย้อนกลับน้อย ซึ่งตรงกันข้ามกับคนที่อ่านช้าจะมีช่วงการรับรู้แคบ ช่วงการย้อนกลับหลายช่วงต่อหนึ่งบรรทัด

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ คือ

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอ่าน

1. งานวิจัยในประเทศ

กรมวิชาการ² ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการอ่านของนักเรียนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนพบว่า สภาพการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญมีความสนใจในการอ่านหนังสือถึงร้อยละ 97 โดยมีเหตุผลเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ คือช่วยเพิ่มพูนความรู้ ได้รับความเพลิดเพลินและสนุกสนาน และชอบอ่าน และหนังสือที่นักเรียนระดับประถมศึกษาชอบอ่าน ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสือการ์ตูน นิทาน และหนังสือประเภทศิลปะ กีฬา ดนตรี สถานที่ที่ชอบอ่านมากที่สุด คือห้องสมุดโรงเรียนและบ้าน กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ต้องการให้จัดมากที่สุดคือ การเล่านิทาน การแนะนำหนังสือ และกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ครูจัดให้กับนักเรียน คือ การเล่าเรื่องในหนังสือให้เด็กฟัง การแนะนำหนังสือที่น่าสนใจ และการแนะนำการอ่าน

¹ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, **หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2544), หน้า 87.

² กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, **การติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่าน**, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สภาดาว, 2544), หน้า บทคัดย่อ.

จันทราวดี กองเงิน¹ ได้ทำการวิจัยการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนอ่านตามแนวทฤษฎีอภิปัญญา กับการสอนอ่านตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชมราชชนนี อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 128 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้ห้องเรียนจำนวน 5 ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม โดยจับสลากมา 4 ห้อง ๆ ละ 32 คน ทั้ง 4 ห้องจับสลากอีกครั้งเพื่อรับการทดลองดังนี้ ห้องที่ 1 สอนโดยใช้กิจกรรมการสอนอ่านตามแนวทฤษฎีอภิปัญญาที่เรียนแบบรายบุคคล ห้องที่ 2 สอนโดยใช้กิจกรรมการสอนอ่านตามแนวทฤษฎีอภิปัญญาที่เรียนแบบร่วมมือ ห้องที่ 3 สอนโดยใช้กิจกรรมการสอนอ่านตามคู่มือครูที่เรียนแบบร่วมมือ เวลาในการทดลองคาบละ 50 นาที รวมทั้ง 4 กลุ่ม 64 คาบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการสอนตาม แนวทฤษฎีอภิปัญญาที่เรียนแบบร่วมมือและเรียนแบบรายบุคคล แผนการสอนอ่านตามแนวคู่มือครูที่เรียนแบบร่วมมือและเรียนแบบรายบุคคล และแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนอ่านตามแนวทฤษฎีอภิปัญญาที่เรียนแบบรายบุคคลและเรียนแบบร่วมมือ มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนอ่านตามคู่มือครูที่เรียนแบบรายบุคคลและเรียนแบบร่วมมือ มีความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนอ่านตามแนวทฤษฎีอภิปัญญากับนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนอ่านตามคู่มือครูหลังการทดลองมีความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนกลุ่มที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนอ่านตามแนวทฤษฎีอภิปัญญาที่เรียนแบบร่วมมือ มีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนอ่านตามแนวทฤษฎีอภิปัญญาที่เรียนแบบรายบุคคลสูงกว่ากลุ่มที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนอ่านตามคู่มือครูที่เรียนแบบร่วมมือ และสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนอ่านตามคู่มือครู ที่เรียนแบบรายบุคคลตามลำดับ

¹ จันทราวดี กองเงิน, การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนอ่านตามแนวทฤษฎีอภิปัญญา กับการสอนอ่านตามคู่มือครู, รายงานวิจัย, (มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547), หน้า 90.

ชมพูนุท สิรินพรม¹ ทำการศึกษาพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น พบว่า นักศึกษาอ่านหนังสือโดยเฉลี่ยวันละ 1-2 เล่ม เดือนละ 17-25 เล่ม โดยจุดประสงค์ในการอ่านหนังสือเพื่อประกอบการเรียนตามหลักสูตรเพื่อให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น การเลือกหนังสืออ่าน นักศึกษาเลือกโดยใช้ดุลยพินิจของตนเองเป็นหลัก และรองมาคือ คำแนะนำของอาจารย์ และบุคคลรอบข้างที่มีประสบการณ์มากกว่าตัวเอง เช่น พ่อ แม่ และญาติผู้ใหญ่ นักศึกษาจะเลือกอ่านหนังสือที่เขียนโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ เป็นหลัก หรือเขียนโดยผู้ที่ตนเองเคยอ่านมาก่อน นักศึกษาอ่านหนังสือและหนังสือพิมพ์ภาษาไทยเป็นประจำ สถานที่ที่อ่านเป็นประจำคือ ห้องสมุด หนังสือที่ชอบอ่าน คือ ประเภทความรู้ทั่วไป เบ็ดเตล็ด ศิลปะ บันเทิง กีฬา ดนตรี ชอบอ่านวารสารทั่วไป ชอบอ่านนิยายและเรื่องสั้น สนใจข่าวการเมือง บทความ สารคดี และข่าวบันเทิงในประเทศ หนังสือพิมพ์ที่อ่านเป็นประจำ คือ ไทยรัฐ จุดประสงค์การอ่านเพื่อความรู้ทั่วไป บันเทิงและการพักผ่อน ชอบอ่านข่าวทั่วไปและข่าวการเมืองตามลำดับ

ชูเกียรติ กาวรรณ² ได้ทำวิจัยในชั้นเรียน เรื่องการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และเขียนข้อความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และเขียนข้อความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเหมาะสมสอดคล้องในระดับมาก และมีประสิทธิภาพเป็นไปตามตามเกณฑ์ 75/75 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ และเขียนข้อความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 26.47 และผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อหนังสือส่งเสริมการอ่านฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ และเขียนข้อความ อยู่ในระดับความพึงพอใจ ระดับมาก

สมหวัง แก่นคำ³ ได้ศึกษาสภาพการอ่านของนักเรียนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน การศึกษาสภาพการอ่านของนักเรียน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับความสนใจและพฤติกรรมการอ่านของนักเรียน

¹ ชมพูนุท สิรินพรม, พฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาวิทยาลัยสาธารณสุขสิรินธร, รายงานการวิจัย, (วิทยาลัยสาธารณสุขสิรินธร: ขอนแก่น, 2549), บทคัดย่อ.

² ชูเกียรติ กาวรรณ, รายงานการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และเขียนข้อความ ระดับประถมศึกษาปีที่ 6, รายงานวิจัย, 2550, บทคัดย่อ.

³ สมหวัง แก่นคำ, การศึกษาสภาพการอ่านของนักเรียนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ในโรงเรียน, รายงานการวิจัย, (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 อุบลราชธานี, 2550), หน้าบทคัดย่อ.

ตลอดจนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน สภาพการอ่านของนักเรียน ส่วนใหญ่มีความสนใจในการอ่านหนังสือถึงร้อยละ 94.60 โดยให้เหตุผลในการอ่านเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ชอบอ่านช่วยเพิ่มพูนความรู้ ช่วยให้อ่านหนังสือได้เร็วและคล่องขึ้น สำหรับหนังสือที่นักเรียนชอบอ่าน ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสือการ์ตูน นิทาน

อัญญารัตน์ เจริญพุดินาถ¹ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบประเมินทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยใช้แนวคิดในการประเมินทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน มาเป็นกรอบแนวคิดแล้วทำการสนทนากลุ่ม กลุ่มครู นักเรียนผู้ปกครอง เพื่อสร้างตัวบ่งชี้และเกณฑ์การให้คะแนนแบบแยกองค์ประกอบ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 3,065 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอนและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพของแบบประเมินในด้านความตรงและความเที่ยง พร้อมทั้งสร้างกรอบในการแปลความหมาย ผลการวิจัยพบว่า แบบประเมินทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์เขียน มี 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ การประเมินทักษะการอ่าน ตัวบ่งชี้ คือ ความคล่องในการอ่าน ความเข้าใจในการอ่าน วิธีการอ่านสาร การประเมินทักษะการคิด ตัวบ่งชี้คือ วิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ วิเคราะห์หลักการ การประเมินทักษะการเขียน ตัวบ่งชี้ คือ เนื้อเรื่อง ลำดับเรื่อง ไวยากรณ์ กลไก การเขียนคุณภาพของแบบทดสอบพบว่า แบบประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนมีความตรงเชิงเนื้อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างตัวบ่งชี้กับทักษะที่ประเมิน ระหว่างเกณฑ์การให้คะแนนกับตัวบ่งชี้มีค่าเท่ากับ 0.83-1.00 การสร้างกรอบในการแปลความหมายของคะแนนแบบอิงเกณฑ์ กำหนดคะแนนจุดตัดด้วยทฤษฎีการตัดสินใจ พบว่า ทั้ง 3 ระดับชั้น มีคะแนนจุดตัดทุกตัวบ่งชี้ที่เกณฑ์ 2 ยกเว้นในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตัวบ่งชี้ทักษะความคล่องในการอ่านและเนื้อเรื่องในงานเขียนมีจุดตัดคะแนนที่ เกณฑ์ 3 ส่วนการสร้างกรอบในการแปลความหมายคะแนนแบบอิงกลุ่มโดยใช้เปอร์เซ็นต์ไทล์ คะแนนมาตรฐาน ที่ และการให้เกรด

สมภาร ท้าวบุตร² ได้วิจัยการสร้างแบบประเมินความสามารถในการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนสื่อความ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้คือ แบบประเมิน

¹ อัญญารัตน์ เจริญพุดินาถ, การพัฒนาแบบประเมินทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 93.

² สมภาร ท้าวบุตร, การสร้างแบบประเมินความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน สื่อความตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, รายงานการวิจัย, (มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547), หน้า 74.

ความสามารถในการอ่าน คิทธิวิเคราะห์และเขียนสื่อความ มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก และแบบเติมคำ แบ่งเป็น 3 ฉบับๆ ละ 12 ข้อ ผลการวิจัย พบว่า แบบประเมินความสามารถในการอ่าน คิทธิวิเคราะห์และเขียนสื่อความ ฉบับที่ 1 แบบประเมินความสามารถในการอ่านมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.81 มีค่าอำนาจจำแนก (ดัชนี B) ระหว่าง .28-.74 มีความเที่ยงตรงตามโครงสร้างเท่ากับ .82 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .73 และมีคะแนนเกณฑ์เท่ากับ ร้อยละ 50 ฉบับที่ 2 แบบประเมินความสามารถในการอ่าน คิทธิวิเคราะห์และเขียนสื่อความ ฉบับที่ 2 แบบประเมินความสามารถในการคิทธิวิเคราะห์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.41 มีค่าอำนาจจำแนก (ดัชนี B) ระหว่าง .29-.70 มีความเที่ยงตรงตามโครงสร้างเท่ากับ .76 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84 และมีคะแนนเกณฑ์เท่ากับ ร้อยละ 50 แบบประเมินความสามารถในการอ่าน คิทธิวิเคราะห์และเขียนสื่อความ ฉบับที่ 3 แบบประเมินความสามารถในการเขียน มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.23 มีค่าอำนาจจำแนก (ดัชนี B) ระหว่าง .35-.65 มีความเที่ยงตรงตามโครงสร้างเท่ากับ .73 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .81 และมีคะแนนเกณฑ์เท่ากับ ร้อยละ 50

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ดาห์ลเกรน¹ (Dahlgren, 2003) ได้ศึกษาการแก้ไขความผิดพลาดทางอักษรวีธีในการเขียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความมุ่งหมายเพื่ออธิบายประสิทธิภาพของโปรแกรมการแทรกแซงคือ การอ่านและการเขียนจากความรู้สึกล้มผัสหลายทาง การมุ่งเน้นอยู่ที่ขั้นตอนของการสะกดคำเชิงพัฒนา และการเพิ่มความสามารถในการสะกดคำในบทเรียงความที่เขียนขึ้น การประเมินการเขียนของนักเรียนกระทำเพื่อคุณภาพและปริมาณ การแสดงออกทางการเขียนเป็นการมุ่งเน้นรองลงของการศึกษาค้นคว้า กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 16 คน ที่เข้าเรียนโปรแกรมโรงเรียนภาคฤดูร้อนในกลุ่มในเมืองชั้นในกลุ่มหนึ่ง การศึกษาเป็นการออกแบบเชิงคุณภาพที่ใช้วิธีการเชิงเปรียบเทียบอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างทฤษฎีเบื้องต้น ทฤษฎีเบื้องต้นนี้ซึ่งรู้จักกันว่าเป็นวิธีการเปรียบเทียบกับข้อมูลที่เกิดขึ้นมาและตีความข้อมูลว่าเป็นการลำเอียงเข้าข้างการเกิดขึ้นของทฤษฎี วิธีการนี้มาทางได้เหตุผลพิสูจน์สมมุติฐานที่เกิดขึ้นตลอดการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์เชิงคุณภาพเกี่ยวกับการสะกดคำชี้ให้เห็นการเติบโตในขั้นตอนการสะกดคำ จำแนกประเภทที่ได้จากขั้นตอนการสะกดความเชิงพัฒนาในการเขียนของนักเรียน ผู้ให้คะแนน 2 คน ให้คะแนนการประเมินการเขียนเป็นรายบุคคลแล้วประชุมปรึกษากัน

¹ Dahlgren, Mary Ellis., "Ameliorating Orthographic Errors in Middle School Writing," (Dissertation Abstracts International, 64(6), December, 2003, p. 1954-A.

เรื่องการเขียนไม่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพและปริมาณการเขียน นำคะแนนของผู้ให้คะแนนมาวิเคราะห์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Spearman Rho พบว่ามีสหสัมพันธ์ภายในผู้ให้คะแนนระหว่างคะแนนที่ให้อิสระ (r) เท่ากับ .83, p เท่ากับ .01 สำหรับคะแนนคุณภาพ ความแตกต่างใด ๆ ระหว่างผู้ให้คะแนนได้นำมาอภิปรายและประนีประนอมกันให้ได้ความเห็นสอดคล้องกัน 100% ในการวิเคราะห์สุดท้าย ข้อค้นพบทางทฤษฎีในการศึกษาชี้แนะว่า ความต้องการของนักเรียนที่จะเพิ่มการยืนมาตรฐานทางวิชาการมีความสำคัญ เมื่อให้โอกาสมีส่วนร่วมในการแทรกแซง ซึ่งให้การสอนที่เป็นแบบมีโครงสร้างและมีความรู้สึกลึกซึ้งได้หลายทาง นักเรียนก็เพิ่มระดับการปฏิบัติขึ้นเวลา 6 สัปดาห์ไม่เพียงพอที่จะได้เห็นการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

บูชาร์ด¹ (Bouchard, 2002) ได้ศึกษาความรู้เรื่องคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากความผิดพลาดในการอ่านกับการสะกดคำแม้ว่าเขามีความพยายามอย่างมากระหว่างการอ่านและการสะกดคำแต่การปฏิบัติงานการอ่านและการสะกดคำของนักเรียนก็มักจะยังแสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความถูกต้องและความผิดพลาดของคำ การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการสะกดคำตามความรู้เรื่องคำเชิงพัฒนาใน 4 ด้าน ผลการวิเคราะห์พบว่า การปฏิบัติงานการอ่านของนักเรียนดีกว่าการปฏิบัติงานการสะกดคำอย่างมีนัยสำคัญและพบว่ามีผลของรายงานอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความรู้เรื่องคำของนักเรียน ความผิดพลาดด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนต่อไป

พบว่า ความผิดพลาดเกี่ยวข้องกับลักษณะทางอักษรวลีที่เหมือนกันในทุกงานในที่สุดจากการศึกษาการให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำและความรู้เรื่องคำของทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของครู พบว่า การให้คะแนนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการปฏิบัติจริงของนักเรียนในผลสัมฤทธิ์ทางการสะกดคำและความรู้เรื่องคำ แต่ก็ยังไม่เพียงพอสำหรับการตัดสินใจในการสอน

แรนดัลล์² (Randall, 2004) ได้วิจัยเปรียบเทียบกันระหว่างการสอนแบบควบคุมกับการสอนแบบการฝึกฝน การวิจัยนี้เพื่อแยกแยะผลกระทบต่อการเรียนการสอนฝึกการอ่านในโรงเรียนในเมืองจำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน วิธีการเก็บรวบรวม

¹ Bouchard, Margaret Pray., "An Investigation of Students' Word Knowledge as Demonstrated by Their Reading and Spelling Errors," (Dissertation Abstracts International, 63 (2): August, 2002), p. 541 – A.

² Randall, Ida M., "The Teaching Reading Practice Across Sectors in Grades Two and Four," (Dissertation Abstracts International, 64 (12), June, 2004), p. 4301-A.

ข้อมูล คือ การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์สอนในห้องเรียนโดยตรงของเกรด 2 และเกรด 4 การเขียนบันทึกเพื่อทำความเข้าใจให้ดีกว่าการใช้กลยุทธ์และเทคนิคในการสอนอย่างไร จุดประสงค์ของการวิจัย เลือกรโรงเรียน 2 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนมีจำนวนประชากรเท่ากัน จากการทดลองแสดงให้เห็นว่าเทคนิคและกลยุทธ์ที่หลากหลายมีผลกระทบต่อคะแนนการสอบอ่าน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือการจัดการเรียนการสอนอ่านควรใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมการอ่าน

1. งานวิจัยในประเทศ

กรมวิชาการ¹ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการอ่านของนักเรียนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน พบว่า สภาพการอ่านของนักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีความสนใจในการอ่านหนังสือร้อยละ 97 โดยให้เหตุผลในการอ่านเรียงจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ คือ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และชอบอ่าน สำหรับหนังสือที่นักเรียนระดับประถมศึกษาชอบอ่านและอ่านในชีวิตประจำวัน ได้แก่ หนังสือเรียนหนังสือการ์ตูน นิทาน และหนังสือประเภทศิลปะ กีฬา ดนตรี สถานที่ที่นักเรียนประถมศึกษาชอบไปอ่านมากที่สุด คือ ห้องสมุดโรงเรียนและบ้าน กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่นักเรียนประถมศึกษาต้องการให้ครูจัดมากที่สุด คือ การเล่นนิทาน และการแนะนำหนังสือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนของครูประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมอยู่เป็นประจำ กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ครูประถมศึกษาจัดขึ้น คือ การเล่าเรื่องในหนังสือให้นักเรียนฟัง การแนะนำการอ่านและการแนะนำหนังสือที่น่าสนใจ

จักรกฤษณ์ จันทะคุณ และคณะ² ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิทธิเคราะห์ และเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นทุกชุดมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ระดับ 0.60 – 1.00 และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.95/85.65 เมื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน พบว่า ความสามารถด้านการอ่าน คิทธิเคราะห์ และเขียน ของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

¹ กรมวิชาการ, การศึกษาสภาพการอ่านของนักเรียนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, 2544), หน้าบทคัดย่อ.

² จักรกฤษณ์ จันทะคุณ และคณะ, การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน คิทธิเคราะห์และเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, รายงานการวิจัย, (หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2547), หน้า บทคัดย่อ.

ทางสถิติที่ระดับ .01

ชมพูนุท สิริพรหมภัทร และบรรเลง สุวรรณางกูร¹ ศึกษาเรื่องพฤติกรรมรักการอ่านของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรมีระดับพฤติกรรมรักการอ่านระดับมาก โดยแบ่งออกเป็นหลักสูตรเวชกิจฉุกเฉิน คิดเป็นร้อยละ 82.8 หลักสูตรทันตสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 72.3 หลักสูตรสาธารณสุขชุมชน คิดเป็นร้อยละ 68.2 และหลักสูตรเทคนิคเภสัชกรรม คิดเป็นร้อยละ 65.6 ตามลำดับ

ประภัสสร บันสวน² ได้ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า ด้านกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่านว่าทำให้ได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์สิ่งต่างๆ กิจกรรมที่จัดมีความสนุกสนานทำให้อยากอ่านมากขึ้น และกิจกรรมที่นักเรียนชอบมากที่สุด ได้แก่ การวาดภาพจากการอ่าน ชอบน้อยที่สุด ได้แก่ การเล่าเรื่องจากหนังสือ ด้านพฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียน นักเรียนอ่านหนังสือจากหนังสือเรียน เพราะช่วยเพิ่มพูนความรู้จะอ่านครั้งละประมาณ 15 นาที ประเภทของหนังสือที่ชอบอ่านมากที่สุด คือนิทาน นักเรียนยังระบุอีกว่าการใช้เวลาว่างทว่าๆ ไป และวันหยุด คือ การอ่านหนังสือและจะไปอ่านที่ห้องสมุด โดยนักเรียนให้เหตุผลว่าการอ่านหนังสือเป็นวิธีการได้รับความรู้นอกเหนือจากตั้งใจเรียนและรู้สึกว่ายากอ่านหนังสือมากขึ้น

¹ ชมพูนุท สิริพรหมภัทร และบรรเลง สุวรรณางกูร, พฤติกรรมรักการอ่านของนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น, รายงานการวิจัย, (ขอนแก่น: วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น, 2549), หน้า บทคัดย่อ.

² ประภัสสร บันสวน, การจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 22 อำเภอปาย จังหวัดเชียงใหม่, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546), หน้า บทคัดย่อ.

เรณูกา สันธิ, ประกายมาส มียะ และพิสมัย กัลยาวงศ์¹ (2545) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจ และความต้องการของนักศึกษาในการใช้บริการห้องสมุด คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดมากกว่า 1 ครั้ง ต่อ สัปดาห์ วัตถุประสงค์ในการเข้าใช้เพื่อค้นคว้า และอ่านหนังสือ เอกสารเพื่อใช้ประกอบการเรียน

หยาดชล เลิศวิระสวัสดิ์² ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของครูเกี่ยวกับการพัฒนา ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ในโรงเรียนพระหฤทัย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การพัฒนาห้องสมุดเพื่อการ เรียนรู้ นั้น ห้องสมุดโรงเรียนต้องจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการจัดหาหนังสือใหม่ รณรงค์ให้ครูและนักเรียนเข้ามาใช้ทรัพยากรของห้องสมุดจัดมุมขึ้นงานดีเด่นไว้เพื่อการเรียนรู้และ จัดหาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ช่วยการค้นคว้า

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Karim and Hasan³ (2007) ศึกษาเรื่องทัศนคติและนิสัยการอ่านในยุคดิจิทัล การ วิเคราะห์เพศภาวะและความแตกต่างของหลักสูตรการศึกษาในประเทศมาเลเซีย ของนักศึกษา 2 คณะ คือ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและคณะศิลปศาสตร์ จำนวน 127 คน ผลการศึกษาพบว่า ชนิดของวัสดุการอ่าน คือ หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน เว็บไซต์ และนิตยสาร เวลาที่ใช้ในการอ่านต่อ สัปดาห์สูงสุดคือ 7-9 ชั่วโมง และ 4-6 ชั่วโมง แหล่งที่เข้าถึงวัสดุการอ่าน อันดับแรก คืออินเทอร์เน็ต ห้องสมุด เพื่อน และร้านหนังสือ เวลาสำหรับการอ่านพบว่าส่วนใหญ่อ่านช่วงกลางคืน กิจกรรม เวลาว่างที่จะทำ พบว่า นักศึกษาเลือกที่จะใช้เวลาว่างในการที่จะอ่าน ทัศนคติต่อการอ่าน พบว่า นักศึกษามีทัศนคติต่อการอ่านค่อนข้างเป็นบวก เพศภาวะและทัศนคติต่อการอ่านไม่มีความ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเพศชายและเพศหญิง สาขาวิชาที่เรียนและทัศนคติต่อ การอ่าน พบว่า นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ (IRKHS) สนุกกับการอ่านและมีทัศนคติที่เป็นบวกต่อ การอ่านมากกว่านักศึกษาคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT)

¹ เรณูกา สันธิ, ประกายมาส มียะ และพิสมัย กัลยาวงศ์, ความพึงพอใจและความต้องการของ นักศึกษาในการใช้บริการห้องสมุด คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545), หน้า บทคัดย่อ.

² หยาดชล เลิศวิระสวัสดิ์, ความต้องการของครูเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดเพื่อ, การ เรียนรู้ ในโรงเรียนพระหฤทัย จังหวัดเชียงใหม่, รายงานการวิจัย, (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546), หน้า บทคัดย่อ.

³ Karim, N. S. A., & Hasan, A., Reading habits and attitude in the digital age : Analysis of gender and academic program differences in Malaysia, (The Electronic Library, 25(3), 2007), pp. 285-298.

จากการศึกษางานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการอ่านและพัฒนาทักษะการคิดแก่ผู้เรียน ซึ่งเทคนิคการสอนจะประกอบด้วยวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการอ่าน วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางพร้อมทั้งการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในกิจกรรม ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้และนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงปัจจัยเกื้อหนุนและอุปสรรคหรือปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการอ่านของนิสิตในวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช